

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Vybrané aspekty drogové kriminality

Petra Trkiovská

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

Diplomová práce

Vybrané aspekty drogové kriminality

Petra Trkovská

Vedoucí práce:

JUDr. Petr Kybic, Ph.D.

Katedra trestního práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Plzni březen 2021

Petra Trkovská

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce JUDr. Petru Kybicovi, Ph.D. za vedení mé diplomové práce a JUDr. Jindřichovi Psutkovi, Ph.D. za spoluvedení celého SGS projektu.

A dále bych tímto chtěla poděkovat celé své rodině za podporu během celého svého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Vysvětlení základních pojmů.....	4
1.1. Drogy.....	4
1.1.1. O drogách obecně.....	4
1.1.2. Vymezení zákonných pojmů.....	5
1.2. Drogová kriminalita.....	7
1.2.1. Primární drogová kriminalita.....	7
1.2.2. Sekundární drogová kriminalita.....	9
1.2.3. Latence.....	11
2. Základní dělení a charakteristika vybraných drog.....	13
2.1. Dělení drog.....	13
2.2. Charakteristika vybraných drog.....	15
2.2.1. Marihuana.....	15
2.2.2. LSD.....	15
2.2.3. Halucinogenní houby.....	15
2.2.4. Heroin.....	16
2.2.5. Metamfetamin (pervitin).....	16
2.2.6. Extáze (MDMA).....	17
2.2.7. Kokain.....	17
3. Mezinárodní úprava drogových trestných činů.....	18
3.1. Protidrogové úmluvy OSN.....	18
3.1.1. Jednotná Úmluva OSN o omamných látkách.....	19
3.1.2. Úmluva o psychotropních látkách.....	19
3.1.3. Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.....	21
3.2. Evropská legislativa.....	22
4. Právní úprava de lege lata v České republice.....	25
4.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku.....	26
4.1.1. Trestný čin § 283 trestního zákoníku a jeho skutková podstata.....	27
4.1.1.1. Objekt.....	28
4.1.1.2. Subjekt a subjektivní stránka.....	28
4.1.1.3. Objektivní stránka.....	28
4.1.2. Vztah k jiným ustanovením.....	32

4.2.	Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku.....	33
4.2.1.	Trestný čin § 284 trestního zákoníku a jeho skutková podstata.....	35
4.2.1.1.	Objekt.....	35
4.2.1.2.	Subjekt a subjektivní stránka	35
4.2.1.3.	Objektivní stránka	36
4.2.2.	Vztah k jiným ustanovením.....	38
5.	Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu § 283 trestního zákoníku...	39
5.1.	Spáchání činu osobou, která je členem organizované skupiny.....	40
5.2.	Spáchání činu osobou, která je členem organizované skupiny ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech	40
5.3.	Speciální recidiva.....	43
5.4.	Rozsah trestné činnosti	44
5.4.1.	Spáchání činu „ve větším rozsahu vůči dítěti“ nebo „v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let“	47
5.4.2.	Spáchání činu v úmyslu „získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch“ nebo „získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu“	48
6.	Pojem „větší množství než malé“	49
7.	Srovnání s právní úpravou Slovenské republiky.....	56
8.	Právní úprava de lege ferenda v České republice	62
	Závěr.....	65
	Resumé	68
	Seznam obrázků	70
	Seznam použité literatury	71
	Literatura.....	71
	Právní předpisy	71
	Judikatura.....	73
	Internetové zdroje	73

Úvod

Trestná činnost spojená s užíváním, výrobou či přechováváním drog je celosvětový problém, který řeší každá vyspělá země. Drogy představují závažný problém, který se s příchodem moderní doby dostává do popředí, a to z důvodů, že uživatelé mají lepší přístup k jejich opatrování. Z tohoto důvodu se tato práce bude zaměřovat na právní úpravu drogových trestných činů. Vzhledem k tomu, že drogová kriminalita představuje velký počet jednání, které se pod tyto trestné činy dají zahrnout, tato diplomová práce se zaměřuje pouze na trestný čin § 283 trestního zákoníku nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy a dále na § 284 trestního zákoníku přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, a to dle jejich platné právní úpravy v České republice. Cílem této práce je podrobněji vysvětlit skutkové podstaty těchto drogových trestných činů, a to z toho důvodu, že tyto trestné činy obsahují několik pojmů, které je potřeba pro určení trestné odpovědnosti právně specifikovat.

V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy jako droga a drogová kriminalita. Pojem „droga“ Česká právní úprava nezná, a proto jsou zde definované zákonné pojmy, které se ve spojení s drogovými trestnými činy používají. Aby práce lépe přiblížila drogovou kriminalitu, kapitola druhá rozděluje drogy do několika skupin a také charakterizuje vybrané drogy, které jsou mezi těmito látkami „populární“, což lze doložit čísly, která jsou známa z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog, které jsou každý rok vydávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislost.

Z důvodu, že Česká republika je členem několika mezinárodních organizací, ale také z čl. 1 odst. 2 Ústavy¹, je třetí kapitola zaměřena na mezinárodní úpravu. V této kapitole jsou představeny mezinárodní úmluvy OSN, ale také evropská legislativa.

Kapitola čtvrtá je zaměřena na právní úpravu de lege lata trestných činů nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy a přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu. Zde jsou vysvětleny pojmy,

¹ čl. 2 ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

kteře jsou součástí základních skutkových podstat, avšak je zde také odkazováno na soudní praxi.

Ustanovení § 283 trestního zákoníku, který upravuje nedovolené nakládání s omamnými nebo psychotropními látkami, přípravky tyto látky obsahující, jedy a prekursorů upravuje i kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu. Jednotlivé kvalifikované skutkové podstaty jsou v páté kapitole této práce vysvětleny.

Ve společnosti, ale i v judikatuře Ústavního a Nejvyššího soudu České republiky byla často rozebíraná otázka související s pojmem „větší množství než malé“. Právě tato problematika související s „množstvím větší než malé“ prošla v České republice velmi zajímavým vývojem a k této problematice byla vydána rozsáhlá judikatura, avšak naposledy tato otázka byla vyřešena nálezem Ústavního soudu, který velmi zásadně ovlivnil další soudní řízení ve věcech týkajících se drog. K tomuto nálezu Ústavního soudu vydalo trestní kolegium Nejvyššího soudu v České republice stanovisko, které se uplatňuje v soudním řízení do dnes, proto je samostatná šestá kapitola zaměřena na nález Ústavního soudu České republiky a také na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Tato práce se také zabývá komparací právní úpravy zmiňovaných trestných činů, a to se Slovenskou republikou. Srovnání právní úpravy drogových trestných činů se Slovenskem je velice blízké, což vyplývá z dlouholeté společné historie, kterou obě země spolu mají, avšak je zde možné najít určité odlišnosti, které tyto země v právní úpravě drogových trestných činů od sebe liší.

Poslední kapitola se věnuje právní úpravě *de lege ferenda*, která obsahuje úvahu o možných budoucích úpravách právního řádu upravující drogové trestné činy. Tato kapitola je částečně inspirovaná právní úpravou Slovenské republiky. Je zde rozebrána i možnost aktualizace seznamu omamných a psychotropních látek v důsledku celosvětového vývoje.

Podkladem pro tuto diplomovou práci jsou převážně ustanovení zákonných a podzákonných právních předpisů, ale i obsáhlá judikatura Ústavního a Nejvyššího soudu České republiky. Dále také mezinárodní akty, které byly vydány v rámci OSN či Evropské unie. V neposlední řadě je zde vycházeno i z literatury, která k tomuto tématu byla vydána. Kromě odborné literatury jsou

použita dostupná čísla z Výroční zprávy o stavu ve věcech drog z roku 2019, která je zpracována Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislost.

1. Vysvětlení základních pojmů

1.1. Drogy

Co to vlastně droga je? Jak poznat rozdíly v látkách, které jsou společností chápány jako škodlivé, omamné nebo dokonce návykové? Co a jakým způsobem vymezuje zákon jako látku tohoto typu a kdy se jedná o protiprávní užití těchto látek? Tato část se bude věnovat problematice výkladu jednotlivých pojmů jako je droga, látka návyková, omamná látka a obecně drogová kriminalita. Jejich definice bude tvořit základ pro správný výklad skutkových podstat drogových trestných činů obsažených v zákonech.

1.1.1. O drogách obecně

Nejprve je třeba jasně konstatovat, že v právní úpravě České republiky pojem droga, jakkoliv často je tento pojem využíván, se v žádném ze zákonů nevyskytuje. Také je třeba deklarovat, že droga má úplně jinou definici z pohledu psychologického, jinou z pohledu sociologického a jinou z pohledu právního. Světová zdravotnická organizace (dále jen jako „WHO“) definuje drogu následujícím způsobem. Je to:

„Jakákoliv substance, která, když je vpravena do živého organismu, může změnit jednu nebo více jeho funkcí.“²

V přeneseném smyslu se pojmem droga označuje jakákoliv omamná látka, ať již přírodní, polosyntetická nebo syntetická, která se používá k jiným účelům než k léčení, splňující dva základní předpoklady:

- 1) Musí mít psychotropní efekt - musí mít schopnost ovlivnit prožívání reality, měnit vnitřní naladění, rozpolení atd.
- 2) Měla by vytvářet závislost.³

Legislativou jsou označovány ty látky, na něž se vztahují určitá omezující opatření, stanovující zacházení s těmito látkami a způsoby a pravidla jejich kontroly. V souvislosti s drogovou kriminalitou uvádí trestní zákoník v obecné rovině dva pojmy – širší pojem návyková látka, a dále specifitější, v souladu

² TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-101-1

³ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-101-1

s definicí Světové zdravotnické organizace a mezinárodními dohodami, v této oblasti stanovuje souslovný pojem omamné a psychotropní látky.

Substance, patřící mezi omamné a psychotropní látky, jsou stanoveny v přílohách č. 1 až 7 zákona č. 167/1998 Sb., zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů⁴ (dále jen jako „zákon o návykových látkách“), respektive v nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek⁵ (dále jen jako „nařízení vlády č. 463/2013“). Zákon také stanoví, co se považuje za přípravky obsahující omamnou nebo psychotropní látku a prekursory používané pro nezákonnou výrobu omamných a psychotropních látek. Nejrozšířenější droga naší společnosti – alkohol, je zařazen mezi návykové látky.⁶

1.1.2. Vymezení zákonných pojmů

Aby se dalo správně porozumět jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů § 283 – § 289 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník⁷ (dále jen jako „trestní zákoník“) je potřeba vymežit, co jednotlivé pojmy obsažené ve zmíněných zákonech znamenají. Trestní zákoník v § 130 definuje **návykovou látku** jako:

„Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky schopné nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“⁸

Mezi ostatní látky, které jsou způsobily ovlivnit psychiku člověka ve smyslu § 130 trestního zákoníku, Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 3Tdo 705/2005, takové látky definoval jako látky: *„které jsou běžně užívány v domácnosti nebo v průmyslu (ředitla, čisticí, náplně hasičských přístrojů apod.) za podmínky, že jsou způsobily nepříznivě ovlivnit psychiku člověka a jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo jeho sociální chování.“⁹*

Alkoholické nápoje jsou vymezeny v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek¹⁰ v § 2 písm. f) zákona, kdy se

⁴ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

⁵ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

⁶ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-101-1

⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸ § 130 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005

¹⁰ § 2 písm. f) zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

za alkoholický nápoj považuje nápoj, který obsahuje více než 0,5 % objemových ethanolu.

Omamn  a psychotropn  látky jsou látky, kter  jsou p riloami zákona o návykových látkách, respektive p rilohy na izen  vlády  . 463/2013¹¹. P rilohy 1 a  3 v y e citovaného na izen , obsahují seznam omamných látek zařazených do Seznamu omamných látek dle Jednotn   mluvy o omamných látkách.¹² Pat r  sem nap r klad heroin, konopí, kokain atd. P rilohy 4 a  7 citovaného na izen  obsahují seznam psychotropních látek zařazených do Seznamu látek dle  mluvy o psychotropních látkách.¹³ Pat r  sem nap r klad metamfetamin, LSD či extáze.

P r pravek, kter  obsahuje omamnou a psychotropn  látku je roztok nebo směs v jak mkoliv fyzikálním stavu, ve kter m je takov  látka obsažena.¹⁴

Za **jedy** se považují látky, kter  jsou uvedeny v p riloze 1 na izen  vlády  . 467/2009 Sb., kter m se pro  cely trestn ho zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jak  je množství větši než mal  u omamných látek, psychotropních látek, p r pravk  je obsahujících a jed ¹⁵ (dále jen jako „na izen  vlády  . 467/2009“). Citovan  na izen  d r ve obsahovalo i p rilohy, kterými se stanovovalo větši množství než mal  u omamných a psychotropních látek, avšak tyto p rilohy byly zrušeny nálezem  stavn ho soudu z 23.  ervence 2013 sp. zn. Pl.  S 13/12¹⁶, kter  bude v kapitole p t e podrobně rozebrán. Jedy jsou velice toxick  chemick  látky, způsobující otravy, a to i v malých dávkách.

Za **prekurzory** se pou ivaj  látky pou ivan e p r  výrobě OPL, jako jejich p edstupu  (např. efedrin je prekursorem pro výrobu pervitinu). V  R je problematika prekurzorů upravena zákonem  . 272/2013 Sb., o prekursorech drog¹⁷ (dále jen jako „zákon o prekursorech“), kter  co se t e definice

¹¹ Na izen  vlády  . 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

¹² Vyhláška  . 47/1965 Sb., o Jednotn   mluv  o omamných látkách

¹³ Vyhláška  . 62/1989 Sb., o  mluv  o psychotropních látkách

¹⁴ JELÍNEK, Ji r . Trestn  právo hmotné: obecn    st, zvl  stn  část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN isbn978-80-87212-49-3

¹⁵ Na izen  vlády  . 467/2009 Sb., kter m se pro  cely trestn ho zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jak  je množství větši než mal  u omamných látek, psychotropních látek, p r pravk  je obsahujících a jedů.

¹⁶ Nález  stavn ho soudu  esk  republiky sp. zn. Pl.  S 13/12 ze dne 23. 7. 2013, kter  je publikován ve Sbírce z kon  pod  . 259/2013 Sb.

¹⁷ Zákon  . 272/2013 Sb., o prekursorech drog

prekursorů, odkazuje na předpis Evropské unie, jímž je v současnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004¹⁸, o prekursorech drog.

Obecně lze tvrdit, že za drogy jsou považovány všechny látky, které jsou uvedeny na seznamu zakázaných látek v zákoně o návykových látkách.

1.2. Drogová kriminalita

Drogová trestná činnost může být pochopena v širším nebo užším pojetí respektive jako primární kriminalita či sekundární kriminalita. Primární kriminalita zahrnuje pouze trestné činy, které jsou uvedené v § 283 až § 287 trestního zákoníku, zatímco do sekundární lze zahrnout ty trestné činy, které mají souvislost se zneužíváním drog nebo s jednáním pod vlivem drogy.

1.2.1. Primární drogová kriminalita

V rámci primární drogové kriminality se jedná o trestné činy, které převážně postihují nakládání s nelegálními drogami. Dle trestního zákoníku, můžeme hovořit o trestných činech:

- § 283 nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy,
- § 284 přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu,
- § 285 nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamné a psychotropní látky,
- § 286 výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu a
- § 287 šíření toxikomanie

*„Trestní řízení bylo nejčastěji (cca 80 %) vedeno proti osobám, které se dopustily nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami.“*¹⁹ Toto vyplývá z výroční zprávy o stavu ve věcech drog v České republice z roku 2019. Skladba primárních drogových trestných činů podle

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog

¹⁹ MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2020. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation in the Czech Republic in 2019] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

jednotlivých skutkových podstat se dlouhodobě zásadně nemění, což dokládá
Obrázek č. 1.

Obrázek č. 1²⁰

tabulka 6-3: Počet osob zadržených, stíhaných, obžalovaných a odsouzených za drogové trestné činy podle jednotlivých trestných činů v r. 2019

Pachatelé podle fáze trestního řízení	§ 283		§ 284		§ 285		§ 286		§ 287		Celkem	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
Zadržení (NPC)	3 002	77,4	704	18,2	93	2,4	69	1,8	10	0,3	3 878	100,0
Stíhání (PP ČR)	3 344	78,7	819	19,3	112	2,6	118	2,8	17	0,4	4 248	100,0
Stíhání (MS)	3 232	79,6	778	19,2	87	2,1	120	3,0	22	0,5	4 060	100,0
Obžalování (MS)	2 653	86,0	431	14,0	35	1,1	111	3,6	18	0,6	3 085	100,0
Odsouzení (MS)	2 169	82,4	444	16,9	45	1,7	81	3,1	12	0,5	2 631	100,0

Pozn.: § 283 – nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL, § 284 – přechovávání OPL pro vlastní potřebu, § 285 – nedovolené pěstování rostlin a hub obsahujících OPL pro vlastní potřebu, § 286 – výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL, § 287 – šíření toxikomanie.

Hodnota „celkem“ neodpovídá součtu osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených za jednotlivé DTČ, neboť jedna osoba může být v systému evidována jako pachatel více trestných činů.

Stíhanou osobou se v ESK rozumí osoba, které bylo sděleno obvinění, dále osoba, které bylo sděleno podezření, nebo osoba, která se dopustila činu jinak trestného a jejíž trestní stíhání je nepřipustné (nezletilí, nepříčetní, diplomaté apod.). Údaj MS o počtu stíhaných zahrnuje osoby stíhané ve zkráceném přípravném řízení. Údaj MS o počtu obžalovaných nezahrnuje osoby, u kterých státní zástupce podal návrh na potrestání.

Zdroj: Mravčík a kol. (2019c); Ministerstvo spravedlnosti ČR (2020b); Ministerstvo spravedlnosti ČR (2020a); Národní protidrogová centrála SKPV Policie ČR (2020b); Policejní prezidium ČR (2020)

Meziroční změny ve všech fázích trestního řízení nepřesahovaly 4 procentní body. Nejvýraznější meziroční změny představují pokles podílu osob zadržených pro výrobu, pašování a prodej omamných a psychotropních látek (§ 283) v datech Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (z 81 % v r. 2018 na 77 % v r. 2019) a nárůst podílu osob zadržených pro přechovávání omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu (§ 284) v datech Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (z 15 % v r. 2018 na 18 % v r. 2019).²¹

Podle evidence Ministerstva spravedlnosti bylo v r. 2019 nejvíce osob stíháno a obžalováno rovněž za výrobu a distribuci drog a drogových trestných činů v souvislosti s pervitinem. Pro nedovolenou výrobu, pašování a prodej pervitinu (§ 283) bylo stíháno 1740 osob (1568 v r. 2018), obžalováno bylo 1622 osob (1519 v r. 2018). Druhou nejpočetnější skupinu tvořily osoby stíhané či obžalované pro stejný trestný čin v souvislosti s konopnými látkami – 1440 osob bylo stíháno (1387 v r. 2018) a 1099 obžalováno (1387 v r. 2018). Přehled počtu stíhaných podle Ministerstva spravedlnosti v rozdělení podle jednotlivých drog a

²⁰ MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2020. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation in the Czech Republic in 2019] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

²¹ tamtéž

drogových trestných činů uvádí Obrázek č. 2 a počty obžalovaných ve stejné struktuře uvádí Obrázek č. 3.²²

Obrázek č. 2²³

tabulka 6-5: Počet stíhaných osob podle jednotlivých drog a primárních drogových trestných činů v r. 2019

Drogy	§ 283		§ 284		§ 285		§ 286		§ 287		Celkem	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
Konopné látky	1 440	74,6	467	24,2	85	4,4	18	0,9	9	0,5	1 931	100,0
Pervitin	1 740	88,1	244	12,4	3	0,2	99	5,0	4	0,2	1 974	100,0
Kokain	128	63,4	85	42,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0	202	100,0
Heroin	50	84,7	9	15,3	0	0,0	2	3,4	0	0,0	59	100,0
Extáze	154	85,1	38	21,0	0	0,0	1	0,6	0	0,0	181	100,0
Ostatní drogy	188	78,0	42	17,4	2	0,8	18	7,5	12	5,0	241	100,0
Celkem	3 232	79,6	778	19,2	87	2,1	120	3,0	22	0,5	4 060	100,0

Pozn.: Hodnota celkem neodpovídá součtu osob, neboť jedna osoba může být v systému evidována ve spojitosti s více drogami a více trestnými činy současně.

§ 283 – nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL, § 284 – přechovávání OPL pro vlastní potřebu, § 285 – nedovolené pěstování rostlin a hub obsahujících OPL pro vlastní potřebu, § 286 – výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL, § 287 – šíření toxikomanie

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR (2020b)

Obrázek č. 3²⁴

tabulka 6-6: Počet obžalovaných osob podle jednotlivých drog a primárních drogových trestných činů v r. 2019

Drogy	§ 283		§ 284		§ 285		§ 286		§ 287		Celkem	
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)
Konopné látky	1 099	82,8	249	18,8	35	2,6	18	1,4	7	0,5	1 328	100,0
Pervitin	1 622	91,2	171	9,6	3	0,2	91	5,1	4	0,2	1 779	100,0
Kokain	99	78,0	39	30,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	127	100,0
Heroin	38	84,4	7	15,6	0	0,0	2	4,4	0	0,0	45	100,0
Extáze	95	91,3	20	19,2	0	0,0	1	1,0	0	0,0	104	100,0
Ostatní drogy	134	78,4	29	17,0	0	0,0	17	9,9	10	5,8	171	100,0
Celkem	2 653	86,0	431	14,0	35	1,1	111	3,6	18	0,6	3 085	100,0

Pozn.: Hodnota celkem neodpovídá součtu osob, neboť jedna osoba může být v systému evidována ve spojitosti s více drogami a více trestnými činy současně.

§ 283 – nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL, § 284 – přechovávání OPL pro vlastní potřebu, § 285 – nedovolené pěstování rostlin a hub obsahujících OPL pro vlastní potřebu, § 286 – výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL, § 287 – šíření toxikomanie

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR (2020b)

1.2.2. Sekundární drogová kriminalita

Jako sekundární drogovou kriminalitu označujeme trestné činy, které nezahrnují přímo nakládání s nelegálními drogami, ale jsou páchany v souvislosti s jejich zneužíváním, zejména pod vlivem omamných a psychotropních látek.

²² MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2020. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation in the Czech Republic in 2019] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

²³ Tamtéž

²⁴ Tamtéž

Pod pojmem sekundární drogová trestná činnost je rozuměna trestná činnost, která je spáchána pod vlivem drog. Drogy tedy v tomto druhu trestné činnosti hrají zásadní roli, nikoliv však v souvislosti s jejich neoprávněným nakládáním, přechováváním či výrobou, nýbrž však v souvislosti se spácháním jiných než drogových trestných činů, avšak pod vlivem návykových látek. Ovlivnění návykovou látkou obecně zakládá nutnost znaleckého zkoumání subjektu trestného činu z pohledu jeho přičetnosti.²⁵ V návaznosti na toto, mají drogy vliv na všechny trestné činy, pokud se jich pachatel dopustí pod jejich vlivem. Vždy se ovšem musí zkoumat skutečnost, zda se pachatel do stavu nepřičetnosti přivedl sám a zda úmyslně či z nedbalosti. Ale i na možnou nepřičetnost v takovém případě pamatuje trestní zákoník postihem, neboť za splnění specifických podmínek může být taková osoba stíhána pro trestný čin opilství podle § 360 trestního zákoníku, který zní:

„§ 360

Opilství

(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepřičetnosti, v němž se dopustí činu jinak trestného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let; dopustí-li se však činu jinak trestného, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 26 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepřičetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepřičetnosti.“²⁶

To se však nevztahuje na zmenšenou přičetnost podle § 27 trestního zákoníku.

Sekundární drogová kriminalita jako taková tvoří poměrně zásadní část na celkovém objemu spáchaných trestných činů, což opět dokládá Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice z roku 2019. V roce 2019 bylo objasněno celkem 93,2 tis. trestných činů, z toho 14,5 tis. (15,5 %) bylo spácháno pod vlivem návykových látek. Ve srovnání s předchozím rokem byl zaznamenán nárůst podílu trestných činů spáchaných pod vlivem návykových látek a stejně tak počtu trestných činů spáchaných pod vlivem návykové látky na 100 tis. os. 15–64

²⁵ § 26 a § 27 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

²⁶ § 360 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

let. Vývoj počtu objasněných trestných činů a podílu trestných činů spáchaných pod vlivem návykových látek v letech 2003–2019 ukazuje Obrázek č 4.²⁷

Obrázek č. 4²⁸

tabulka 6-17: Počet trestných činů (TČ) spáchaných pod vlivem alkoholu a dalších drog v l. 2003–2019

Rok	TČ pod vlivem alkoholu		TČ pod vlivem nealkoholových drog		Celkem TČ pod vlivem NL	TČ pod vlivem NL na 100 tis. os. 15–64 let
	Počet	Podíl (%)	Počet	Podíl (%)		
2003	10 143	91,5	939	8,5	11 082	153,2
2004	10 916	93,0	816	7,0	11 732	161,6
2005	11 020	93,4	781	6,6	11 801	161,8
2006	14 075	95,0	735	5,0	14 810	202,2
2007	22 030	96,5	793	3,5	22 823	308,8
2008	22 826	95,7	1 019	4,3	23 845	320,9
2009	22 277	92,1	1 900	7,9	24 177	326,1
2010	17 290	88,4	2 277	11,6	19 567	265,2
2011	17 168	88,9	2 142	11,1	19 310	265,9
2012	16 130	87,6	2 289	12,4	18 419	256,2
2013	15 265	84,1	2 890	15,9	18 155	255,4
2014	15 466	78,4	4 250	21,6	19 716	279,4
2015	14 489	75,6	4 668	24,4	19 157	273,8
2016	12 043	80,5	2 916	19,5	14 959	214,6
2017	11 023	81,8	2 448	18,2	13 471	195,3
2018	11 541	81,6	2 601	18,4	14 142	205,8
2019	11 429	79,0	3 034	21,0	14 463	206,9

Zdroj: Mravčík a kol. (2019c); Policejní prezidium ČR (2020)

1.2.3. Latence

Jednou z charakteristických vlastností drogové kriminality je vysoká míra latence. Někteří autoři hovoří o této trestné činnosti jako o „kriminalitě bez oběti“. To je dáno specifickým postavením uživatele drog, který se nevnímá jako oběť, nebo poškozený a naopak kryje toho, kdo mu drogu dodává, tedy pachatele. Často se však sami poškození podílejí na distribuci drog, či se obávají postihu za jejich držbu. Proto chybí oznamovatel trestné činnosti, obvyklý u jiných druhů kriminality, a tak musí být odhalována aktivní činností policejních složek.

Dalším významným důvodem míry latence je skutečnost, a to taková, že se častokrát jedná o aktivitu organizovaného zločinu, která se vyznačuje sofistikovaným způsobem páchaní kriminality, včetně využívání moderní (zejména komunikační) techniky, vysokou konspirací a finančními zisky

²⁷ MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2020. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation in the Czech Republic in 2019] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky.

²⁸ Tamtéž

pachatelů, i snahou ovlivňovat politiku a další život ve společnosti.²⁹ Samozřejmě stejně jako u jiných druhů trestné činnosti jsou zde významně zastoupeny nedostatky, případně problémy podmíněné stávající legislativou a její aplikací v praxi, aktuální celospolečenskou situací, zejména nedostatečnou prevencí, špatnou funkcí rodiny a nevhodnou prezentací drogové problematiky v masmédiích.³⁰

²⁹ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.: (empirická část). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-072-4.

³⁰ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.: (empirická část). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-072-4.

2. Základní dělení a charakteristika vybraných drog

2.1. Dělení drog

Drogy jsou obecně rozdělovány z nejrůznějších hledisek, například dle způsobu výroby na přírodní a syntetické, podle účinku působení na organismus na povzbuzující a tlumící, dále dle kritéria legálnosti na legální a nelegální, ale také podle dalších kritérií jako dostupnosti, rizika vzniku závislosti a dalších. Jedním z častých kritérií je dělení drog podle schopnosti vyvolávat závislost – psychickou, fyzickou nebo obojí.³¹

Dle mezinárodní klasifikace drog, která vychází ze závěrů mezinárodních konvekčí OSN, která jsou pro nás závazná, se podle této klasifikace drogy dělí na narkotika (omamné látky) a psychotropní látky. Narkotika jsou rozdělena do čtyř skupin:

1. **látky s návykovými vlastnostmi** představující závažné riziko zneužívání – cannabis a jeho deriváty, heroin, kokain, morfin, methadon, opium – kontroly těchto látek jsou velmi přísné, a nesmí být povolena ani jejich držba bez zákonného povolení,
2. **látky normálně užívané**, a to pro lékařské účely, které mají menší riziko zneužití – kodein – kontroly jsou méně přísné,
3. **přípravky z látek** ve druhé skupině, přípravky z kodeinu, morfinu, nebo opia, které nepředstavují riziko zneužití a mezinárodní kontrola je k těmto látkám shovívavá,
4. **nejnebezpečnější látky** vyjmenované v prvním seznamu, látky, které jsou obzvláště škodlivé a jejich lékařská nebo terapeutická hodnota je velmi omezená – heroin, cannabis, cannabisová pryskyřice, acetorpin aj. Konvekce dává zúčastněným stranám možnost uvalit úplný zákaz na produkci, výrobu, užívání, vlastnictví a další nakládání s těmito látkami. Podléhají zvláštním kontrolním opatřením, smluvní strany jsou povinny zakázat nakládání s nimi včetně držby.

³¹ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-101-1.

Klasifikace psychotropních látek OSN je založena na 4 seznamech:

1. **Halucinogeny** – LSD, DMT, Psilocybin, THC, MDMA „extáze“, meskalin – látky, které představují vysoké riziko zneužití a zvláště vážnou hrozbu pro veřejné zdraví, a mají velmi nízkou nebo žádnou terapeutickou hodnotu.
2. **Stimulantia amfetaminového typu** – tyto látky představují riziko zneužití, vytvářejí vážnou hrozbu veřejného zdraví a mají nízkou nebo žádnou terapeutickou cenu.
3. **Barbituráty** – jsou to látky představující riziko zneužívání, vytvářejí vážnou hrozbu veřejnému zdraví a mají poměrně malou nebo vysokou terapeutickou hodnotu.
4. **Sedativa, analgetika, narkotika** – látky představující riziko zneužití a menší hrozbu pro veřejné zdraví s vysokou terapeutickou hodnotou.³²

Dalším hlediskem dělení drog, je hledisko, zda při výrobě drog je nezbytné použít prekurzory či nikoliv. Dle tohoto hlediska můžeme rozdělit drogy do tří skupin:

1. **drogy syntetické** – tyto drogy se vyrábějí pouze chemickou cestou. K výrobě syntetických drog jsou zapotřebí prekurzory a pomocné chemické látky. Do této skupiny řadíme například stimulanty amfetaminového typu, PCP (fencyklidin), atd.,
2. **drogy polysyntetické** – do této skupiny patří drogy, u nichž je výchozí surovina rostlinného původu. Účinné látky jsou ale z rostlinného materiálu extrahovány a dále zpracovány na finální produkt chemickou cestou. Zástupcem této skupiny je kokain (vyráběný z listů keře koky), heroin (vyráběný z opia získaného z makovic máku setého), popřípadě LSD (připravované z kyseliny lysergové, kterou lze izolovat z námelu),
3. **drogy přírodní** – typickými zástupci této skupiny jsou konopí, některé druhy kaktusů a hub. Jsou to vše drogy, které se vyskytují přirozeně ve formě rostlinné a k jejich „výrobě“ nejsou potřeba žádné chemikálie.

³² MAHDALÍČKOVÁ, Jana. Víme o drogách všechno?. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4.

Užívány jsou různými způsoby ve své původní rostlinné podobě – kouřením, žvýkáním, pitím odvarů, apod.

2.2. Charakteristika vybraných drog

2.2.1. Marihuana

Marihuana je konopná látka, která patří mezi halucinogeny a je nejvíce zneužívanou drogou mezi mládeží. Získává se z rostliny konopí (cannabis), která nejpravděpodobněji pochází z Himaláje a Kašmíru. Marihuana, která je složena z usušených listů a vrchní okvětní části konopí setého, konopí indického, případně konopí rumištního s obsahem THC nad 0,3 % je považována za zakázanou látku.³³ Největší spotřeba v České republice je právě u konopných drog, což podle posledních dat, která jsou uvedena ve Výroční zprávě z roku 2017, se spotřeba pohybuje kolem 20,1 tun za rok.

Větší množství než malé představuje více než 10 gramů sušiny, což určuje stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu³⁴.

2.2.2. LSD

LSD je diethylamid kyseliny d-lysergové a patří také mezi halucinogeny. Námel je sklerocium cizopasně houby nacházející se v semeníku žita, ječmene či pšenice. Tato droga způsobuje změny zrakového vnímání až zrakové halucinace C₂₀H₂₅N₃O – LSD a běžně se užívá orálně, ve formě papírků napuštěných LSD či ve formě želatiny, tablety nebo krystalků.

Za větší množství než malé se považuje 5 papírků, tablet, želatinových kapslí nebo „krystalů“ impregnovaných účinnou látkou.³⁵

2.2.3. Halucinogenní houby

Jedná se především o houby z rodu lysohlávek, například lysohlávka česká, lysohlávka kopinatá či lysohlávka modrající. Psychoaktivní látkou je psylocybin a psylocin. Používají se hlavičky hub, a to jak čerstvé, tak v kuchyňské úpravě či usušené. Účinky drogy se objevují ve formě euforie, smíchu bez příčin a sníženém sebeovládání. Další halucinogenní houbou je například mochomůrka červená, která se připravuje máčením v mléce.

³³ MAHDALÍČKOVÁ, Jana. Víme o drogách všechno?. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-589-4.

³⁴ viz. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

³⁵ Tamtéž

V případě halucinogenních hub se jako větší množství než malé chápe množství více než 40 plodnic houby.³⁶

2.2.4. Heroin

Heroin je droga, která patří mezi opioidy. Tyto látky se původně získávají z opia. Heroin je derivát morfinu, který byl původně používán jako náhražka morfinu. Tato látka je nejbezpečnější látkou ze skupiny opioidů. Tato droga působí na dýchací centrum. Po aplikaci působí stav oblouznění. Pokud jde o heroin, Česká republika je spíše tranzitní zemí. Na pašování heroinu do ČR a jeho distribuci se podílely převážně organizované skupiny etnických Albánců z Balkánského poloostrova a Turecka, odkud byl heroin do ČR zpravidla pašován. Dovoz, skladování a ředění heroinu zpravidla organizovaly skupiny albánské národnosti, distribuci konečným uživatelům zajišťovali romští, arabští a čeští dealeri. Pokračujícím trendem je mnohonárodnostní složení organizovaných skupin a jejich zaměření na distribuci různých drog, ev. v kombinaci s obchodem s legálním zbožím. V r. 2019 byly v ČR odhaleny 4 laboratoře na výrobu opioidů (stejně jako v r. 2018). Spotřeba heroinu se v tuzemsku pohybuje kolem 0,7 tun.

Větší množství než malé této látky je více než 1,5 g heroinu.³⁷

2.2.5. Metamfetamin (pervitin)

Pervitin je synteticky vyrobené bludivá látka, který byla v 70. letech 19. století vyrobena v Japonsku. Výroba se nyní koncentruje v České republice, kdy hrubým odhadem je v ČR vyprodukováno až 10 tun pervitinu a uvažuje se o tom, že až 5 tun pervitinu je spotřebováno na území České republiky a ročně jsou v ČR odhalovány stovky varen této návykové látky. Tato droga se vyrábí se obvykle z léků obsahujících pseudoefedrin. Pseudoefedrin například obsahuje Paralen plus, Modafen či Aspirin. Narkomani tyto léky zneužívají k výrobě pervitinu. Spotřeba této drogy je dle posledních dat 6,5 tun pervitinu.

Za větší množství než se dle stanoviska Nejvyššího soudu považuje více než 1,5 g pervitinu.³⁸

³⁶ viz. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

2.2.6. Extáze (MDMA)

Extáze je syntetická droga, jedná se o 3,4-Methylen-dioxy-methamfetamin. Extáze se k nám nejčastěji dostává z Nizozemska či Belgie. Dle Výroční zprávy z roku 2019, lze zjistit, že i tato droga je v tuzemsku stále dostupnější a čistota látky je také vyšší. Tato droga se užívá k odstranění únavy a pro povzbuzení. Droga se distribuuje, ve formě tablet s vytlačeným obrázkem. Vzhledem ke způsobu výroby, kdy nelze přesně nadávkovat účinnou látku, jsou účinky nepředvídatelné. Dle posledních zpráv, které jsou z roku 2016, se v tuzemsku spotřebovalo přibližně 1,2 mil tablet extáze.

V příloze k stanovisku je obsaženo množství, které je považováno za větší množství než malé. U této drogy takové množství představuje více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 g práškovité či krystalické substance.³⁹

2.2.7. Kokain

Kokain je alkaloid získávaný z listu keře koka, který se nejčastěji vyskytuje ve vlhkých pralesech jihoamerických zemí, avšak nyní se získává synteticky. Do České republiky je nejčastěji dovážen z Jižní Ameriky. Výroční zpráva z roku 2019 nám opět dokládá, že i v roce 2019 byl narůstající trend v dostupnosti a čistoty kokainu v ČR. Tato droga má pozitivní vliv na pocit síly, odstraňuje pocit únavy, žízně a hladu. Dle Výroční zprávy z roku 2017 je na území České republiky spotřebovalo zhruba 10 tun kokainu.

Za větší množství než malé se považuje více než 1 g kokainu.⁴⁰

³⁹ viz. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

⁴⁰ Tamtéž

3. Mezinárodní úprava drogových trestných činů

Ústava České republiky jasně deklaruje, že Česká republika musí dodržovat závazky vyplývající z mezinárodních dohod. Mezinárodní smlouvy dle čl. 10 Ústavy⁴¹, k jejichž ratifikaci dal souhlas Parlament České republiky, jsou součástí Českého právního řádu, a proto je Česká republika takovými smlouvami vázána. Pokud dojde ke kolizi vnitrostátní normy s normou mezinárodní, má ustanovení mezinárodní normy přednost. Z tohoto ústavního znění, které má absolutní právní sílu, lze jasně vyvodit, jaký vztah k sobě má vnitrostátní a mezinárodní právo. Co se tedy týče konkrétně právních předpisů Evropské unie, je Česká republika, od vstupu do Evropské unie roku 2004, vázána evropským právem a to jak primárním, tak tím sekundárním. V oblasti drogové kriminality jsou aktivní mezinárodní organizace, jakými jsou Evropská unie, OSN (Organizace spojených národů) ale také WHO. Mezinárodní instituce a společenství obecně přijímají vhodná opatření řešící problematiku jednotlivých členských států a to napříč politickým spektrem a v závislosti na závažnosti a objemu řešené problematiky. Největší význam na celém světě má OSN, která přijala ty nejdůležitější úmluvy jako je Úmluva o právech dítěte, proti korupci, proti mučení nebo právě ty, které se týkají drog. Úmluvy spojené s drogovou kriminalitou byly předkládány v návaznosti na růst drogové kriminality, s počátku v Americe a později také v Evropě. Od 50. let dvacátého století docházelo k prudkému nárůstu prodeje marihuany, později v 60. letech k distribuci kokainu a později potom k nárůstu prodeje psychotropních látek amfetaminového typu.

3.1. Protidrogové úmluvy OSN

Mezinárodní systém regulace a kontroly nakládání s omamnými a psychotropními látkami vychází z celkem tří mnohostranných úmluv, které jsou označovány jako protidrogové úmluvy OSN:

- Jednotná Úmluva OSN o omamných látkách⁴², dále
- Úmluva o psychotropních látkách⁴³ a
- Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami⁴⁴

⁴¹ čl. 10 ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

⁴² Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

⁴³ Vyhláška č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách

3.1.1. Jednotná Úmluva OSN o omamných látkách

Vláda ČSSR vyslovila dne 13. září 1961 svůj souhlas s Úmluvou a prezidentem republiky byla ratifikována dne 23. listopadu 1963. Tato Úmluva o omamných látkách obsahuje definice a seznamy látek, které jsou pokládány za omamné. Stanovuje ovšem zásadní opatření, která musí smluvní státy přijmout, ve věci kontroly nakládání s omamnými látkami. Upravuje také činnost Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek a Komise pro omamné látky, která je při Hospodářské a sociální radě OSN. Nejdůležitějším ustanovením pro Českou republiku je článek 36 této Úmluvy, který zní:

„Článek 36

Trestní ustanovení

(1)

a) S výhradou svých ústavních předpisů učiní každé Strana opatření nutná k tomu, aby pěstování, produkce, výroba, těžba, příprava, držba, nabídka, dání do prodeje, distribuce, koupě, prodej, dodání z jakéhokoliv titulu, zprostředkování, odeslání, tranzit, doprava, dovoz a vývoz omamných látek, neodpovídající ustanovením této Úmluvy, nebo jakékoliv jiné činy, které by podle názoru této Strany odporovaly ustanovením této Úmluvy, byly považovány za trestné činy, jsou-li spáchány úmyslně, a aby na vážné případy byly vyměřeny přiměřené tresty, zejména vězení nebo jiné tresty odnětí svobody.

b) Nehledě na ustanovení uvedené pod předchozím písmenem, mohou Strany v případě, že se takových případů dopustily osoby závislé na omamné látce, zařídít, aby se takovýmto osobám dostalo místo výroku o vině a trestu, popř. navíc léčení, výchovy, doléčení, rehabilitace a nového začlenění do společnosti v souladu s ustanovením odstavce 1 článku 38.“⁴⁵

3.1.2. Úmluva o psychotropních látkách

Na konci 60. let došlo k prudkému nárůstu zneužívání psychofarmak, což dokládala svými podklady Komise OSN pro omamné látky, vytvořená roku 1961 Jednotnou úmluvou o omamných látkách. V rámci zvyšující se tendence tohoto problému doporučily WHO, shodně s Komisí OSN pro omamné látky, aby vlády

⁴⁴ Sdělení č. 462/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

⁴⁵ Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

jednotlivých států reagovaly adekvátními právními a administrativními opatřeními pro jejich kontrolu v rámci boje s drogovou kriminalitou. Touto úmluvou vzniklo rozšíření původní Jednotné úmluvy pro látky, které nepodléhaly mezinárodní kontrole podle této úmluvy z roku 1961. Na základě těchto doporučení a podkladů a ve spolupráci s WHO byla dne 21. února 1971 ve Vídni připravena a podepsána Úmluva o psychotropních látkách. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 11. ledna 1989 a stala se tak dalším právním pilířem v rámci této problematiky. Až do roku 1971 byly v rámci mezinárodní kontroly kontrolovány pouze látky omamné. Psychotropní látky typu amfetaminu, sedativ a hypnotik tak zůstaly bez mezinárodní kontroly, přestože vedly k vytvoření silných závislostí. Právě tyto důvody vedly mezinárodní společenství k přípravě a podpisu zmiňované Úmluvy o psychotropních látkách.

Zde bylo užito zavedení obdobné kontroly (Komise a Mezinárodní úřad pro kontrolu omamných látek) jako u omamných látek. Obsahem příloh jsou mimo jiné Seznamy psychotropních látek, které dělí látky do čtyř skupin. Tato Úmluva o psychotropních látkách přinesla kromě vymezení psychotropních látek, také zdaleka výrazněji přísnější zákazy spojené s jejich užíváním, obchodem nebo výrobou a dále určitou formu podpory pro závislé. I tato Úmluva obsahuje velice důležitý článek, který ovlivnil úpravu drogových trestných činů v České republice.

„Článek 22

Trestní ustanovení

1.

a) S výhradou omezení podle svých ústavních předpisů bude každá Strana považovat za trestný čin každé jednání, které je v rozporu se zákonem nebo nařízením přijatým k plnění závazků podle této Úmluvy a bylo spácháno úmyslně, a zajistí, aby na závažné trestné činy byly vyměřeny příslušné tresty, zejména vězení nebo jiné tresty odnětí svobody.

b) Bez ohledu na ustanovení předcházejícího písmena tohoto odstavce, v případech, kdy se takových trestných činů dopustily osoby, které zneužívají psychotropních látek, Strany mohou, buď místo odsouzení nebo trestu anebo jako doplnění trestu, podrobit tyto osoby podle odstavce 1 článku 20 opatřením, jejichž

*účelem je léčení, výchova a rehabilitace těchto osob, péče o ně po skončení léčby a jejich znovuzapojení do společnosti....*⁴⁶

Dále tato úmluva zavádí i velmi přísný systém registrace látek tohoto typu a dále zákaz jejich vývozu a dovozu, který se nevztahuje pouze na určené vládní úřady nebo agentury.

3.1.3. Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Tato Úmluva je zatím poslední uzavřenou Úmluvou v OSN. Tato Úmluva založila jeden z prvních komplexnějších nástrojů, které upravují mezinárodní spolupráci v trestních věcech, ačkoliv se tato spolupráce výhradně týká odhalování obchodu s drogami a následné postihování za něj. Tato Úmluva v mnoha věcech navazuje na předchozí Úmluvy o omamných a psychotropních látkách. Uvedená Úmluva je reakcí na rostoucí objem mezinárodního obchodu s drogami a představuje právní nástroj, který si klade za cíl sjednotit některé aspekty boje s touto kriminalitou v členských zemích Úmluvy. Zavazuje signatářské státy, aby přijaly vnitrostátní legislativní opatření k provedení jejích ustanovení. Z tohoto hlediska je významný zejména článek 3 Úmluvy⁴⁷, podle kterého jsou státy povinny sankcionovat prostředky trestního práva výrobu, extrahování, zhotovování, nabídnutí, přípravu, rozšiřování, prodej, převoz, tranzit, dovoz i vývoz jakékoli omamné a psychotropní látky porušující ustanovení Úmluv z let 1961 a 1971, je-li takovéto jednání zahrnuto úmyslem. Jako trestnou je dále nutno posoudit legalizaci výnosů z drogové kriminality i výrobu i držení prekurzorů a jiných prostředků potřebných k výrobě omamných a psychotropních látek či pěstování rostlin obsahujících tyto látky a v neposlední řadě též jakékoli podněcování k nedovolenému používání těchto látek. Státy se Úmluvou zavázaly tyto delikty stíhat tresty, které odpovídají jejich společenské škodlivosti, kdy Úmluva demonstrativně uvádí uvěznění, peněžité tresty a zabavení majetku.

Další významnou organizací pro protidrogovou politiku je Světová zdravotnická organizace (WHO – World Health Organization), jejíž hlavní náplní

⁴⁶ Vyhláška č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách

⁴⁷ Sdělení č. 462/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

v oblasti drog je koordinace programů pro snížení zdravotních důsledků užívání drog.⁴⁸

3.2. Evropská legislativa

Evropská politika, která spočívá ve sjednocování Evropy, má dopad nejen na hraniční kontroly, které jsou mezi členskými státy oslabeny, ale také ve věci drog dochází k rozšíření trhu s drogami, který se díky Evropské unii stává „jednotným“. Evropská unie obsahuje několik desítek jurisdikcí, které různými způsoby upravují trestnou činnost, která souvisí s nelegálním obchodem s drogami. S narůstajícím trendem spočívající v obchodování s nelegálními drogami, je toto téma předmětem, jímž se zabývají evropské orgány a instituce.

Evropská unie má několik právních aktů, které se zabývají neoprávněným nakládáním s omamnými a psychotropními látkami, a to v členských státech EU. Největší význam má Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV, kterým se stanovují minimální ustanovení, která se týkají znaků skutkových podstat těchto trestných činů a také sankcemi v odvětví nedovoleného obchodu s drogami.⁴⁹ Rámcové rozhodnutí se aplikuje na neoprávněné nakládání s drogami. Drogami se pro tyto účely rozumí omamné a psychotropní látky, které jsou definované protidrogovými Úmluvami OSN.

Členské státy jsou tímto Rámcovým rozhodnutím povinni přijmout potřebná opatření, aby jejich právní řád považoval za trestné činy následující druhy jednání, a to za předpokladu, že jsou protiprávní a úmyslná:

- zhotovování, nabízení, nabízení za účelem prodeje, výroba, extrahování, příprava, dodávání za jakýchkoliv podmínek, šíření, prodej, překupnictví, dovoz nebo vývoz drog, převážení, zasílání, tranzitní přeprava, dále
- pěstování keřů koky nebo rostlin Cannabis či opiového máku a
- nákup nebo držení nebo drog, a to za účelem některých činností, které jsou uvedeny v prvním bodě,
- převážení, zhotovování nebo šíření prekursorů, a to za předpokladu, že jsou určeny k použití při nedovolené výrobě nebo zhotovení drog

⁴⁸ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Zaostreno-200504.pdf>

⁴⁹ Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami

Trestný má být i návod, pomoc či pokusu vztahující se k uvedeným trestným činům. Ke změně Rámcové rozhodnutí došlo směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2103⁵⁰. Cílem vydání této směrnice bylo snížení dostupnosti nových psychoaktivních látek, a také zavedení prostředků vedoucí k účinnějším krokům na úrovni EU. Změna nabyla účinnosti dne 23. 11.2018. Dále tato Směrnice upravuje postup, kterým se zahrnují nové psychoaktivní látky do definice „drogy“. Tímto dostává Evropská komise pravomoc uznávat akty v přenesené působnosti, a to pro potřeby doplňování nových psychoaktivních látek na seznam v příloze. Tímto bude vystřídána současná praxe, kdy nové psychoaktivní látky byly zařazovány na seznam pomocí prováděcího rozhodnutí Rady (EU) 2017/2170⁵¹ podle rozhodnutí Rady 2005/387/SVV.⁵² Při rozhodování, zda nová látka bude zařazena do seznamu, musí Komise vzít v potaz, zda rozsah užívání nové látky, ale také dostupnost této látky je pro EU významné, a také musí zohlednit poškození zdraví, které její spotřeba může způsobit, a to i ve smyslu rozvoje závislosti. Kromě těchto okolností má povinnost Komise posoudit, jestli nová psychoaktivní látka způsobuje společenskou újmu a také zda činnost, spojená s novou psychoaktivní látkou je trestná a přináší hojně nelegální zisky či má za následek hojně ekonomické náklady.

Dalším právním aktem Evropské unie, který má značný význam pro drogové trestné činy v ČR, jsou přímo aplikovatelné předpisy, které se týkají kontroly prekursorů. Už samotné vymezení prekursorů v české právní úpravě odkazuje na evropskou legislativu⁵³, která má přímý význam na určení podmínek trestní odpovědnosti za nedovolené nakládání s prekursory. V současnosti se jedná o „Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004, o prekursorech drog“⁵⁴, „Nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími

⁵⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2103 ze dne 15. listopadu 2017, kterou se mění rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV s cílem zahrnout do definice drogy nové psychoaktivní látky a zrušuje rozhodnutí Rady 2005/387/SVV

⁵¹ Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2017/2170 ze dne 15. listopadu 2017 o podrobení N-fenyl-N-[1-(2-fenylethyl)piperidin-4-yl]furan-2-karboxamid (furanlyfentanylu) kontrolním opatřením

⁵² Rozhodnutí Rady 2005/387/JVV ze dne 10. května 2005 o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek

⁵³ viz. § 1 zákona č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog

zeměmi“⁵⁵, a dále i „Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005“⁵⁶, kterým se stanoví prováděcí pravidla k oběma výše uvedeným nařízením.

Zmiňované evropské předpisy zpracovává zákon o návykových látkách⁵⁷. Z pohledu trestního práva je důležité, že za prekursor může být označena jen taková látka, která je uvedena v přílohách předmětných nařízení.

Důležitým evropským orgánem je Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA), který je decentralizovaným orgánem Evropské unie. Jedním z hlavních úkolů EMCDDA shromažďovat informace o jednotlivých drogách a závislosti na nich. EMCDDA je v neustálém kontaktu s členskými státy, kteří jsou povinni předávat informace, které tato organizace potřebuje.⁵⁸ Také provádí tzv. „Systém včasného varování“ v oboru drog. Za pomoci tohoto systému lze sdělit výskyt nové drogy. Jde o velice důležitý systém, neboť získáním včasné informace dává možnost jednotlivým členským státům reagovat na tuto informaci, zejména tím že státy mohou provést bezpečnostní opatření a zařadit tak novou drogu na seznam zakázaných látek.

Evropská unie spolu s mezinárodním právem vnímá problematiku drog jako problematiku na celosvětové úrovni a je toho názoru, že je potřeba ji nestále řešit stále ve větším a globálním měřítku. Hlavním cílem Evropské unie je strategie, která přispěje ke snížení poptávky a nabídky po drogách, a to v rámci Evropské unie.

⁵⁵ Nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

⁵⁶ Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

⁵⁷ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁵⁸ <https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Zaostreno-200504.pdf>

4. Právní úprava de lege lata v České republice

Jedna z hlavních obecných právních zásad „co není zákonem zakázáno, je povoleno“, provází celý právní systém v České republice, platí i ve vztahu k drogovým trestným činům. Již v předcházející kapitole byly představeny látky, se kterými je v tuzemsku zakázáno jakkoliv zacházet. Pokud by osoba svým jednáním takový zákaz porušila, bude trestně odpovědná za jasně specifikovaný trestný čin. Český právní řád, který upravuje nedovolené nakládání se zakázanými látkami na území České republiky, obsahuje několik hmotněprávních předpisů. Základní právní normou je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník⁵⁹(dále jen jako „trestní zákoník“), který upravuje nejdůležitější protiprávní jednání týkajících se drogových trestných činů. Dalšími velice významnými hmotněprávními předpisy je zákon o návykových látkách⁶⁰a také zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek⁶¹ (dále jen jako „zákon o ochraně zdraví“) Základním pravidlem pro rozlišení jakým právním předpisem bude protiprávní jednání pachatele postiženo je otázka množství návykové látky. Pokud se pachatel svým jednáním dopustí činu, ve kterém množství návykové látky přesahuje množství větší než malé, bude trestně odpovědný za trestný čin dle trestního zákoníku. Je potřeba říci, že toto pravidlo se použije pouze tehdy, pokud se jedná o přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku. V opačném případě se jedná o přestupek, pokud množství je menší než malé. Je však zapotřebí říci, že toto pravidlo se použije pouze tehdy, pokud se jedná o přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku. Trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku podmínku „množství větší než malé“ nezná. Dále je potřeba zmínit, že Českou republiku zavazují mezinárodní smlouvami, které byly v předcházející kapitole podrobně vysvětleny. Jedná se o Jednotnou úmluvu o omamných látkách z roku 1961⁶², Úmluvu o psychotropních látkách z roku 1971⁶³ a Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988⁶⁴.

⁵⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁰ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁶¹ Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně před škodlivými účinky návykových látek

⁶² Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

⁶³ Vyhláška č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách

⁶⁴ Sdělení č. 462/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Dodržování těchto mezinárodních smluv je zajištěno vnitrostátní právní úpravou v § 283 až § 287 trestního zákoníku.

Trestní zákoník, a ani jiný další předpis, výslovně nepostihuje užívání drogy jako takové. Fakticky můžeme říci, že za trestné jednání se považuje nedovolená výroba a jakékoliv zacházení s drogou, avšak samotné užívání drog nelze trestně postihnout. Není to však dogma, neboť užívání drogy je úzce spjato s držetím drogy, a držení drogy trestné je.

4.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku

Výše zmiňovaný trestný čin, společně s trestným činem dle § 284 trestního zákoníku, lze považovat za nejrozšířenější trestné činy ve sféře drogové problematiky. V této kapitole bude podrobně rozebrána skutková podstata tohoto trestného činu, kdy skutkovou podstatou je výroba a další taxativně vymezené nakládání s omamnou a psychotropní látkou, prekursorem či jodem.

„§ 283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

(1) *Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.*

(2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1*

a) jako člen organizované skupiny,

b) ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

c) ve značném rozsahu, nebo

d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.

(3) *Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,*

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného

značný prospěch,

- c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo*
- d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.*

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,*
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*

(5) Příprava je trestná. “⁶⁵

V tomto ustanovení není obsažena podmínka, která ukládá, že pro vznik trestní odpovědnosti za trestný čin dle § 283 trestního zákoníku je zapotřebí, aby pachatel neoprávněně nakládal s látkou ve větším množství větší než malé, nýbrž se musí pouze jednat o látku, která je zakázaná a je obsažena v nařízení vlády č. 463/2013.⁶⁶ U tohoto trestného činu stačí kterékoliv množství drogy, a to jak distribuované či vyráběné. Co se týče výroby pro sebe, tak toto jednání je trestné dle tohoto paragrafu. Toto ustanovení avšak ani nezmiňuje peněžité či srovnatelné plnění, proto se takového činu dopustí i ten, kdo předá zakázanou látku zadarmo. Tento paragraf má rozsáhlý záběr k drogové trestné činnosti, neboť vyjma držení drogy pro vlastní potřebu, což je upraveno v § 284 trestního zákoníku postihuje veškeré možné dispozice s drogou.

4.1.1. Trestný čin § 283 trestního zákoníku a jeho skutková podstata

Skutková podstata je jedním ze základních formálních znaků trestného činu. Skutkovou podstatou rozumíme souhrn znaků trestného činu určitého druhu, kterými se od sebe jednotlivé trestné činy či skupiny trestných činů odlišují. Pokud jde o vztah skutkové podstaty a společenské škodlivosti, je třeba uvést, že společenská škodlivost není znakem skutkové podstaty trestného činu, ale charakterizuje sám trestný čin, který zároveň musí mít znaky některé skutkové podstaty. Znaky skutkové podstaty trestného činu vyjadřují typové znaky daného

⁶⁵ § 283 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁶ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb. o seznamech návykových látek

trestného činu.⁶⁷ Skutková podstata se skládá z objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky.

4.1.1.1. Objekt

Zájem na ochraně společnosti spolu s možným ohrožením lidí je objektem tohoto trestného činu. Toto ohrožení může plynout z neoprávněného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, či přípravky, které obsahují omamnou nebo psychotropní látku, dále s jedy a v neposlední řadě s prekurzory. Chráněný zájem vychází i ze zařazení trestného činu v trestním zákoníku. Kdy tento trestný čin je ve zvláštní části, hlavě VII, dílu 1 trestného zákoníku, kdy tato hlava upravuje trestné činy obecně nebezpečné.⁶⁸

4.1.1.2. Subjekt a subjektivní stránka

Tento trestný čin vyžaduje úmyslné zavinění, což představuje subjektivní stránku trestného činu. Jedná se o ohrožující trestný čin, a proto je trestný čin podle § 283 trestního zákoníku považován za dokonáný už samotnou výrobou, dovozem, nabídkou apod., pokud se takový skutek děje neoprávněně. Tohoto trestného činu se může dopustit fyzická osoba, avšak je možné se tohoto deliktu dopustit jako osoba právnická dle § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁶⁹

4.1.1.3. Objektivní stránka

Objektivní stránka trestného činu podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku je založena na jednání, kterým se pachatel dopouští nedovoleného nakládání s omamnou nebo psychotropní látkou, přípravkem obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursorem nebo jedem.⁷⁰

Pod pojmem **neoprávněně vyrobí**, se dle soudní praxe, rozumí libovolné vytvoření či zhotovení omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu. Může se jednat jak o výrobu průmyslovou, tak i řemeslnou. Jednotná Úmluva o omamných látkách článkem 1 písm. n)⁷¹ definuje výrobu, jako všechny procesy, vyjma produkce,

⁶⁷ NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

⁶⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5.

⁶⁹ § 7 Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

⁷⁰ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN isbn978-80-87212-49-3.

⁷¹ Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

kteří umožní získat omamnou látku, což zahrnuje přeměnu i čištění takových látek v jiné drogy. Pojem produkce je v Jednotné Úmluvě o omamných látkách definovaný v článku 1 písm. t).⁷² K tomu, aby byl pachatel trestně odpovědný za trestný čin § 283 trestního zákoníku, stačí, aby drogu vyrobil, není tu zde podmínka, aby s takovou drogou i obchodoval. Pokud by došlo ze strany pachatele, který drogu vyrobil i k samotnému obchodování, tak tato okolnost ovlivňuje hodnocení stupně společenské závažnosti činu.⁷³

Samotné **vypěstování** rostlin, které slouží k nedovolené výrobě drogy, je opatřením takové rostliny smyslu §286 odst. 1 trestního zákoníku, avšak zde hraje velkou roli okolnost, zda pouhé vypěstování rostliny, již není samotnou výrobou ve smyslu ustanovené §283 odst. 1 trestního zákoníku, či dokonce přechováním pro jiného podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku, nebo přechováním pro vlastní potřebu § 284 odst. 1 či odst. 2 trestního zákoníku. Pěstování rostlin, které obsahují omamnou nebo psychotropní látku, pro vlastní potřebu, upravuje privilegovaná skutková podstata § 285.⁷⁴ K této otázce se již v minulosti, před nabytím účinnosti nového trestního zákoníku vyjádřil Nejvyšší soud, kdy ve svém rozhodnutí sp. zn. 3 Tdo 687/2006⁷⁵, zhodnotil pěstování rostliny konopí ve smyslu ustanovení §283 trestního zákoníku, dříve dle §187 trestního zákona. Ten vyslovil, že samotné pěstování nelze chápat za výrobu ve smyslu § 283 trestního zákona. Předpokladem, aby se jednalo o výrobu, je fakt, že po sklizni by musela být rostlina zpracována v procesu, ve kterém by byla jako vstupní komponent nadále upravována, a to buď do stavu, který je způsobit k samotné spotřebě či získání látky THC.

Výrobou se dále nemyslí ani pachatelovo jednání, představující činnost, která spadá pod znak „jinak jinému opatří“. Důvodem je, že činnost „jinak jinému opatří“ má vztah k předešlému prodeji, i když výroba může také sloužit k opatřování látky. Tento závěr vyplývá z § 286 odst. 1 trestního zákoníku, kdy podle tohoto ustanovení jsou sankcionováni ti pachatelé, kteří si opatří předmět, k výrobě látky pro jiného, ale i pro sebe samotného.

⁷² Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

⁷³ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5.

⁷⁴ CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné - zvláštní část: s aplikačními příklady. Praha: Linde, 2010. ISBN isbn978-80-7201-820-8.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006, uveřejněné pod číslem 18/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Jednotná Úmluva o omamných látkách v článku 1 písm. m)⁷⁶ definuje pojem **dovoz a vývoz**. Tím se rozumí, skutečná doprava omamných látek, a to jak ve smyslu přepravy z jednoho státu do druhého, tak z různých oblastí daného státu navzájem. Vstup České republiky do Evropské unie přineslo změny, týkající se právní úpravy podmínek dovozu a vývozu omamných látek. K této změně došlo zákonem č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů⁷⁷ (dále jen jako „zákon o kontrole obchodu“). Tímto zákonem došlo ke zrušení zákona č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů⁷⁸, který se problematikou dovozu zabýval. Zákonem o kontrole obchodu došlo ke změně zákona o návykových látkách. Nově tedy zákon o kontrole, který je v souladu s právem Evropské unie, kontroluje obchod s těmi výrobky, jejichž držba je v tuzemsku z bezpečnostních důvodů omezena zvláštními právními předpisy.

Pod pojmem **nabídne** se myslí jednání, které představuje ochotu pachatele, poskytnout jinému látky vyjmenované v ustanovení § 283 trestního zákoníku. K tomu, aby za takový skutek byl pachatel trestně odpovědný, postačí, aby nabídka byla splněna alespoň jednou, a to bez ohledu na to zda ten, kterému byla nabídka určena, nabídku přijal. Může jít pouze o jedinou nabídku jakéhokoliv množství drog.⁷⁹ Zákon neukládá povinnost, v jaké formě má k tomuto jednání dojít. Může se tedy jednat o konkludentní či výslovné jednání, směřující k druhé osobě. V rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 6 Tdo 323/2012-41⁸⁰ lze narazit na výpovědi svědků, kteří v tomto řízení, představují uživatele ale i odběratele drog. Avšak ve svých výpovědích uvádějí, že nedošlo ze strany obžalovaného k prodeji či k nabídce, ale že si pouze odebírali drogu, které byla na volně přístupném místě, kde tyto drogy měl obžalovaný uschovaný, takovými místy byly například stolní zásuvky či mrazák. Svědci se tímto domnívali, že se obžalovaný nedopustil protiprávního jednání, a to z důvodu, že nedošlo

⁷⁶ Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

⁷⁷ Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů

⁷⁸ Zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů

⁷⁹ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN isbn978-80-87212-49-3.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 323/2012

k přímému předání drogy, čímž se myslí předání „z ruky do ruky“ a tudíž se nenaplnila skutková podstata trestného činu § 283 trestního zákoníku. Nejvyšší soud ČR však prohlásil, že i když pachatel uschoval drogu tak, že byla volně přístupná, tak tím umožnil jiným osobám, aby si tuto drogu volně odebírali a následně užívali, tudíž nedošlo ze strany pachatele k zamezení přístupu k drogám. Proto usoudil, že toto jednání se musí hodnotit stejně, jako kdyby osobám drogy přímo nabízel, a takové jednání dokazuje alespoň i eventuální úmysl.

Zprostředkováním je jednání, které zajišťuje kontakt mezi jednotlivými osobami, které se zabývají s nakládáním omamných nebo psychotropních látek, ale také s přípravky obsahující takové látky, prekurzory nebo jedy, jestliže cílem zprostředkování je samotná dodávka takové látky. Pachatel, který takovou látku zprostředkuje, tak sám s takovou látkou nenakládá, tím se myslí další prodej, darování či odkup apod. Obvykle se jedná o činnosti zprostředkování mezi prodejcem a kupujícím. Prodejce však může být sám o sobě výrobcem či dealerem. Může se však jednat o situaci, kdy zprostředkováním se rozumí opatření spojení mezi osobou, která obstará jiným způsobem takovou látku pro jiného. Jedná se například o kontakt mezi dárce drogy a osobou, která tento dar přijme.

Pojem **prodá**, znázorňuje situaci, kdy prodávající přenechal kupujícímu, za předem dohodnutou cenu, psychotropní či omamnou látku, jed prekurzor, či přípravek, který obsahuje takovou látku. Nejedná se pouze o situaci, kdy takové předání představuje konečný prodej. Zde se může jednat i o prodej, který probíhá mezi výrobcem a osobou, která prodej zajišťuje. Jedná se například o situaci mezi tzv. dealerem, ale také osobou, která danou látku distribuuje dalším dealerům. Pokud existuje situace, ve které nelze jasně prokázat, že se pachatel dopustil prodeje, výklad tohoto ustanovení nám umožňuje takovou situaci posoudit, jako jednání při kterém došlo k „opatření zakázané látky jinak jinému“.

Důležitým znakem, je jak u prodeje, nabídky či zprostředkování, znak neoprávněnosti a také fakt, že toto jednání směřuje vůči jinému.

Neoprávněně jinak jinému opatří, definuje takovou situaci, kdy někdo obstará drogu někomu jinému, avšak rozdílným způsobem než je uvedeno v § 283 trestního zákoníku. Tím se myslí takové jednání pachatele, který při obstarávání

takové látky svým chováním naplní znak skutkové podstaty jiného trestného činu. Může se jednat například o podvod, krádež apod. Aby takové jednání bylo trestné, musí se však jednat o opatřování látky jinému. Pokud by obstarávání takové látky bylo pro vlastní potřebu, bude se jednat o přechovávání, a to by zakládalo trestní odpovědnost dle § 284 odst. 1 trestního zákoníku, avšak pouze za předpokladu, že přechovávání drogy by bylo ve větším množství než malé.

Toto ustanovení se také zabývá pojmem **přechovávání**. Takového jednání se dopustí pachatel, pokud nedovolenou látku má se své držbě. Není zde podmínkou, aby měl takovou látku pachatel stále při sobě, postačí i situace, kdy takovou látku má například uloženou doma. Také se zde toto jednání nepodmiňuje délkou přechovávání zakázané látky. Samotná délka může hrát roli, při stanovení a výměře trestu. Za předpokladu, že pachatel přechovává drogu pro sebe, bylo by takové jednání posouzeno dle § 284 trestního zákoníku. Na rozdíl od již zmiňovaného ustanovení § 284 trestního zákoníku § 283 trestního zákoníku nestavuje množství nedovolené látky k tomu, aby došlo ke spáchání trestného činu. Je tedy zřejmé, že proto, aby byl pachatel trestně odpovědný za § 283 trestního zákoníků, postačí kterékoliv množství drogy. Je však za potřebu říci, že množství hraje zásadní roli při kvalifikaci skutku, a to v případě, zda se nejedná přitěžující okolnost a za takový skutek může být potrestán trestem s vyšší hranicí odnětí svobody.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012 se vyjádřil k situaci, kdy pachatel svým jednáním naplnil jen některé znaky skutkové podstaty trestného činu neoprávněného nakládání se zakázanými látkami. V takové situaci je zapotřebí brát všechny okolnosti, kterých se pachatel dopustil, a nelze se pouze zabývat otázkou možné skutkové podstaty. Takže například při situaci, kdy pachatel usušil rostliny konopí ve větším množství než malé, je zapotřebí zkoumat, zda již tímto jednáním nenaplnil znak skutkové podstaty § 281 odst. 1, i za předpokladu že v jiné situaci se mohlo jednat o přechovávání pro vlastní potřebu dle § 284. odst. 1 trestního zákoníku.⁸¹

4.1.2. Vztah k jiným ustanovením

Pokud by opatření v širším smyslu (včetně výroby, dovozu apod.) nebo přechovávání bylo formou přípravy k trestnému činu vraždy podle § 140 trestního

⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012

zákoníku, resp. teroru podle § 312 trestního zákoníku, bude pachatel postižen pro přípravu k těmto trestným činům (§ 20 odst. 1 trestního zákoníku). Jednočinný souběh s trestnými činy ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 trestního zákoníku a těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 trestního zákoníku je vyloučen.

Jednočinný souběh trestných činů § 283 trestního zákoníku a šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku je vyloučen, a to z důvodu subsidiarity trestného činu § 287 trestního k trestnému činu § 283 trestného zákoníku. Pokud by skutek, kterého se dopustil pachatel, vykazoval oba znaky těchto trestných činů, tak se jeho jednání posoudí podle § 283 trestního zákoníku. Z tohoto důvodu se skutek, který by vykazoval znaky obou uvedených trestných činů, posoudí jen jako trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Pokud by se někdo dozvěděl o trestném činu § 283 trestního zákoníku, a ten by dokonání trestného činu nepřekazil, bude trestně odpovědný za trestný čin § 367 trestního zákoníku nepřekážení trestného činu.⁸²

4.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku

Ve vztahu k § 283 trestního zákoníku je toto ustanovení speciální v několika směrech. Tento paragraf nepracuje s pojmem „přechovávání přípravku obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo prekurzoru“. Dále jak již bylo několikrát zmíněno, toto ustanovení postihuje pouze pachatele, který přechovává omamnou nebo psychotropní látku pro vlastní potřebu. Dalším rozdílem oproti § 283 trestního zákoníku je upravena podmínka, týkající se většího množství než malé dané látky. Už samotným rozdělením tohoto ustanovení na dva odstavce, lze fakticky rozdělit omamné a psychotropní látky na tzv. látky „měkké“, které jsou upraveny v odst. 1 tohoto ustanovení, a látky „tvrdé“, který upravuje odstavec 2.

Rozlišení látek na „měkké a tvrdé“ zákonodárce promítl i do výměry trestu za tento čin.⁸³

⁸² ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5.

⁸³ JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN isbn978-80-87212-49-3.

„§ 284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

- (1) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*
- (2) *Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*
- (3) *Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve větším rozsahu.*
- (4) *Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ve značném rozsahu.“⁸⁴*

Jak bylo uvedeno v předchozí části této kapitoly, ustanovení § 284 trestního zákoníku postihuje přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, obecně tedy držení zakázané látky. V tomto případě jde o faktické držení věci, tedy mít věc ve své dispozici. V podstatě postihuje fyzickou osobu, která u sebe přechovává zakázanou látku v množství větším než malém. Zde již musí být splněný zákonný znak, a to kvantitativní podmínka. Tento znak je odvoditelný ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR pod spisovou značkou Tpjn 301/2013⁸⁵, kde jsou uvedeny hodnoty omamných a psychotropních látek, které se považují za množství větší než malé. K trestnosti je nutné, aby byly splněny obě hodnoty dle tohoto stanoviska, tedy jak obecné množství, tak množství účinné látky.

První odstavec je zaměřen na přechovávání tzv. „měkkých drog“, za které se považuje marihuana a jiné deriváty s obsahem účinné látky THC (tetrahydrokanabinol). K látce konopí, respektive marihuaně je nutné uvést, že se musí jednat o látku s obsahem nejméně 0,3% THC, v opačném případě se jedná o

⁸⁴ § 284 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁵ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

tzv. technické konopí, jehož držení nepodléhá tomuto ustanovení.⁸⁶ Druhý odstavec je naopak zaměřen na „tvrdé drogy“, za které se považují ostatní látky, které nejsou uvedeny v odst. 1 ustanovení § 284 trestního zákoníku.

4.2.1. Trestný čin § 284 trestního zákoníku a jeho skutková podstata

4.2.1.1. Objekt

Zájem na ochraně společnosti spolu s možným ohrožením lidí je objektem tohoto trestného činu. Tento zájem plyne z neoprávněného nakládání s omamnými a psychotropními látkami konopí a pryskyřice z něho nebo látkami obsahující jakoukoli složku THC v případech určených pro vlastní potřebu, a to za předpokladu, že tyto látky jsou v množství větším než malém. Odstavec druhý se zabývá ostatními látkami, které nejsou uvedeny v odstavci 1.

Důvodem, proč nový trestní zákoník jasně rozdělil skutkovou podstatu tohoto trestného činu do dvou odstavců, a tím pádem i pomyslně rozdělil omamné a psychotropní látky na dvě skupiny (jimiž jsou „měkké“ a „tvrdé“ látky) je požadavek, který vyplýval ze dvou usnesení vlády ČR č. 1177, ze dne 14. 11. 2001 a č. 88 ze dne 22. 1. 2003. Již tato usnesení rozdělila látky na „měkké a tvrdé“, kdy předpokladem pro rozdělení látek do těchto kategorií byla míra společenské ale i zdravotní závažnosti. Těmito závažnosti se myslí společenský ale i zdravotní negativní dopad plynoucí ze zneužívání těchto látek. Návrh na rozdělení látek do dvou skupin předložilo i Ministerstvo zdravotnictví⁸⁷, podle kterého rostlinné produkty, které obsahují THC (neboli kanabinody), mají být zařazeny do kategorie „měkkým“ látek a ostatní psychotropní a omamné látky mají být považovány za látky „tvrdé“.⁸⁸

4.2.1.2. Subjekt a subjektivní stránka

Tento trestný čin vyžaduje úmyslné zavinění, což představuje subjektivní stránku trestného činu. Jedná se trestný čin ohrožující, a z tohoto důvodu je tento trestný čin § 284 trestního zákoníku dokonán již přechováním, pokud se tak děje neoprávněně.

⁸⁶ § 27 odst.1 písm. a) Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁸⁷ Návrh Ministerstva zdravotnictví č. j. 6898/03, OZP/4-179/2, ze dne 13. 3.2003

⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5.

Pachatelem může být nejen fyzická osoba, ale i právnická dle § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.⁸⁹ Pachatel se musí dopustit přechovávání látek, uvedených v tomto ustanovení pro vlastní potřebu, ale pro vznik trestní odpovědnosti je zapotřebí splnit podmínku týkající potřebného množství.

4.2.1.3. *Objektivní stránka*

Aby se jednalo o trestný čin dle § 284 trestního zákoníku, je zapotřebí, aby byly splněny obě podmínky skutkové podstaty trestného činu. První podmínkou je, aby přechovávání uvedené látky bylo pro vlastní potřebu a osoba, která má tyto látky v držení je využívá jako spotřebitel. Proto důvodem, proč takovou látku osoba přechovává, je pouze vlastní spotřeba osoby. Druhou podmínkou je aby, konzument přechovával uvedené látky pro vlastní potřebu v množství větším než malé. Výměra trestu u konopných látek, které jsou uvedené v odstavci prvním, je pak významně mírnější než u ostatních látek uvedených v odst. 2.

Látky, které vyjmenovaná v § 284 odst. 1 trestního zákoníku jsou konopí a konopné látky. Je potřeba si říct, že látky jakou jsou **konopí a pryskyřice z konopí** jsou obsaženy v příloze č. 3 nařízení vlády č. 463/2013.⁹⁰ Definici konopí také můžeme najít v Jednotné Úmluvě o omamných látkách⁹¹. Příloha č. 4 nařízení vlády č. 463/2013.⁹² obsahuje **konopné látky – kanabinoidy**, přičemž tento seznam vychází z Jednotné úmluvy o psychotropních látkách.⁹³ Ostatní látky, o kterých hovoří § 284 odst. 2 trestní zákoník, jsou vyjmenovány v přílohách nařízení vlády č. 463/2013.⁹⁴

Přechováváním ve smyslu § 284 trestního zákoníku je jakýkoli způsob držení konopí, pryskyřice z konopí nebo jiné psychotropní látky obsahující THC nebo držení jiné omamné nebo psychotropní látky. Ani u tohoto ustanovení není podmínkou, aby měl pachatel látku stále při sobě, postačí tedy, když má takovou látku například uloženou doma. Také se zde toto jednání nepodmiňuje délkou přechovávání zakázané látky. Samotná délka může hrát roli, při stanovení a výměře trestu. Za neoprávněné přechovávání rostliny konopí se považuje situace,

⁸⁹ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

⁹⁰ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

⁹¹ Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

⁹² Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

⁹³ Vyhláška č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách

⁹⁴ Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

kdy konopná rostlina, obsahuje více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolo, což plyne z § 24 písm. a) zákona o návykových látkách.⁹⁵ Pokud konopná rostlina takto stanovené minimální množství látek neobsahuje, není možné, aby trestní odpovědnost za trestný čin § 284 trestního zákoníku vznikla, a to z důvodu, že takováto látka nelze považovat za látku omamnou dle právního předpisu. Aby se dalo hovořit o přechování ve smyslu § 284 trestního zákoníku, musí být vykonáváno pro vlastní potřebu. Jednalo-li by se o situaci, kdy takovou látku pachatel přechovává pro jiného, jednalo by se o trestný čin § 283 trestního zákoníku.⁹⁶

Pojem **pro vlastní potřebu**, se vztahuje na osobu, která sama bez oprávnění látky, které jsou předmětem tohoto ustanovení, užívá jako spotřebitel. Z toho vyplývá, že takové látky, které u sebe přechovává, jsou pouze pro osobní spotřebu (konzumaci). Jak již bylo několikrát zmíněno, za přechovávání pro vlastní potřebu tzv. „měkkých“ látek hrozí pachateli tohoto trestného činu benevolentnější trest, než za přechovávání látek „tvrdších“. Pokud pachatel pro vlastní potřebu přechovává látky, které jsou uvedené v odstavci 1, avšak jejich množství nepřevyšuje hraniční hodnoty množství větší než malé, takovému pachateli nevzniká trestní odpovědnost za takový čin.

I k tomuto trestnému činu, bych ráda uvedla judikaturu, která se touto otázkou zabývala. Nejvyšší soud se ve svém Stanovisku⁹⁷ se vyjádřil i k „přechovávání pro vlastní potřebu“. Aby byl tento znak byl splněn, a to ve smyslu formální stránky, bere se za přechovávání kterýkoliv způsob držby těchto látek. Tudiž není zapotřebí, aby tuto látku měl stále u sebe. Poslední podmínkou je, aby takto množství přechovávané látky převyšovalo dávku, která je dle závislosti pachatele, pro něj potřebná, poněvadž pokud by pachatel držel takové množství látky, které by představovalo jednu dávku konzumenta drog, je potřeba tuto situaci brát pouze jako tzv. „spotřební držbou“, a nikoliv jako skutek, představující přechovávání této látky, který se bude hodnotit dle § 284 trestního zákoníku.

⁹⁵ § 24 písm. a) Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel et al. Trestní zákoník II. § 140-421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2884

⁹⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

4.2.2. Vztah k jiným ustanovením

§ 284 trestního zákoníku představuje subsidiární privilegovanou skutkovou podstatou k § 283 trestního zákoníku, a proto je jednočinný souběh těchto trestných činů vyloučen.⁹⁸ § 42 písm. p) trestního zákoníku ukládá možnost, aby soud nepovažoval recidivu za přitěžující okolnost, za situace, kdy se pachatel dopustil trestného činu podle § 284 odst. 1 trestního zákoníku, který byl spáchán ve stavu vyvolaném duševní poruchou, anebo o pachatele, který se oddává zneužívání návykové látky a spáchal trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním, také tehdy, započal-li léčení nebo učinil jiná potřebná opatření k jeho zahájení.

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel et al. Trestní zákoník II. § 140-421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2884

5. Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu § 283 trestního zákoníku

Tato kapitola nastíní kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu § 283 trestního zákoníku, a to především se zaměřením na rozsah toho trestného činu, v jakém může být tento čin spáchán, a také na speciální recidivu pachatele. Ustanovení § 283 trestního zákoníku mimo základní skutkové podstaty také zahrnuje kvalifikované skutkové podstaty, tedy přesněji řečeno, vyjmenovává takové okolnosti, které přitěžují a které rozhodují o použití vyšší trestní sazby. V §283 odst. 2 trestního zákoníku jsou obsaženy skutečnosti, kdy pachatel spáchá zmiňovaný trestný čin:

- coby člen organizované skupiny,
- nebo byl za takový trestný čin odsouzen či potrestán v posledních třech letech,
- nebo jej spáchá ve značném rozsahu a
- nebo jej spáchá ve větším rozsahu vůči dítěti, anebo v množství větším než malém vůči osobě mladší patnáct let.

A za takové jednání hrozí pachateli trest odnětí svobody na dvě až deset let nebo propadnutí majetku.

Ještě přísněji je poté posouzeno jednání, které je obsaženo v § 283 odst. 3 trestního zákoníku, kdy tento trestný čin spáchá ten, kdo tímto jednáním:

- způsobí těžkou újmu na zdraví,
- nebo čin spáchá v úmyslu získat značný prospěch pro sebe anebo pro jiného,
- nebo čin spáchá ve velkém rozsahu,
- anebo čin spáchá ve větším rozsahu vůči osobě mladší patnáct let.

V tom případě pachateli hrozí trest odnětí svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutí majetku.

V neposlední řadě je nejpřísněji posouzeno jednání v ustanovení § 283 odst. 4 trestního zákoníku, za který může být ukládán trest odnětí svobody deset až osmnáct let nebo propadnutí majetku, a svým jednáním pachatel zapříčiní:

- těžkou újmu na zdraví minimálně dvou osob nebo smrt,

- nebo spáchá čin s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu,
- anebo spáchá čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

5.1. Spáchání činu osobou, která je členem organizované skupiny

Trestní zákoník nezná pojem organizovaná skupina, a proto je potřeba vykládat tento pojem na základě literatury nebo soudní praxe. Trestní zákoník zná pojem organizovaná zločinecká skupina, což je obsaženo §129 trestního zákoníku. Za organizovanou zločineckou skupinou lze označit spolčení více osob, minimálně však tří, která má vnitřní organizační strukturou a v této skupině dochází k rozdělování funkcí a k dělbě činností.⁹⁹ Tato činnost je především specializována na pravidelnou úmyslnou trestnou činnost. Je známo ze soudní praxe, že páchaní nemusí mít trvalejší charakter a není vyžadováno ani výslovné přijetí do členství ve skupině, a postačí, aby se pachatel do skupiny fakticky začlenil a aktivně se podílel na její činnosti.¹⁰⁰ Dále na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 8 Tdo 940/2010¹⁰¹, lze dovodit, že není zapotřebí, aby byla známa totožnost všech členů organizované skupiny, avšak pouze postačí, že bude dokázáno, že minimálně mezi třemi spolupracujícími osobami existoval společný zájem uskutečnit trestnou činnost, pro kterou je charakteristické plánování průběhu činnosti a odpovídající rozdělení úloh mezi jednotlivé účastníky, které zvýší pravděpodobnost úspěšného dokončení takového trestné činnosti.

5.2. Spáchání činu osobou, která je členem organizované skupiny ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech

Nejdůležitějším dokumentem, který byl přijatý mezinárodním společenstvím, zabývající se problematikou mezinárodního organizovaného zločinu, je Úmluva OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000.¹⁰² Tato Úmluva OSN upravuje spolupráci při prevenci, vyšetřování a trestním stíhání tzv. závažných trestných činů mezinárodní povahy, které jsou definované v článku 2

⁹⁹ NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

¹⁰⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 8 Tdo 237/2010, uveřejněné pod číslem 22/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010

¹⁰² Sdělení č. 75/2013 Sb. m. s., sdělení Ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

písm. b) Úmluvy, které zahrnují organizovanou skupinu, a trestných činů stanovených na základě článků 5, 6, 8 a 23 Úmluvy. Smluvní strany jsou vázány těmito články a mají povinnost postihovat taková jednání, která jsou Úmluvou upravena. Značná část Úmluvy se věnuje rozdílným formám mezinárodní spolupráce v oblasti potlačování a prevence organizovaného zločinu. Dále tato Úmluva upravuje vzájemnou právní pomoci, extradice a také spolupráci v oblasti trestního řízení a prevence.

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky z roku 2015 jasně definuje pojmy „organizovaná skupina“, „organizovaná skupina působící ve více státech“ a „ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech“ kdy takové pojmy vysvětluje že:

„Organizovanou skupinou“ se rozumí sdružení nejméně tří osob, jejichž vzájemná součinnost na trestné činnosti se vyznačuje plánovitostí, odpovídajícím rozdělením úloh mezi jednotlivé členy a koordinací jejich jednání v takové míře, že to zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu. Organizovaná skupina působí „ve více státech“, jestliže působí na území nejméně dvou států, přičemž postačí, že jedním z těchto dvou států je Česká republika (rozhodnutí č. 34/2005 Sb. rozh. tr.). Spáchání činu „ve spojení“ s organizovanou skupinou působící ve více státech předpokládá takový vztah mezi pachatelem a uvedenou skupinou, při kterém je pachatel sám přímo zapojen do činnosti takové skupiny nebo alespoň podporuje její činnost, těží z její činnosti, navazuje na její činnost apod. Zákonnou dikcí „ve spojení“ jsou postiženy i volnější formy vztahu pachatele k uvedené skupině, než je jeho členství ve skupině. Citovaná dikce rovněž nevyžaduje, aby pachatel sám byl zároveň v pozici organizátora trestné činnosti.“¹⁰³

V soudní praxi je velice často řešena otázka, je myšleno pod pojmem „ve spojení s organizovanou skupinou“, touto otázkou se zabývá rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky z roku 2017.¹⁰⁴ Obviněný pachatel byl uznán vinným právě za trestný čin § 283 odst. 4 písm. c) trestního zákoníku, a to z důvodu že právě tento obviněný spolu se spoluobviněným po předchozí dohodě s dalšími osobami neoprávněně organizovali dovoz kokainu z Panamy do České

¹⁰³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 504/2015

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1229/2017

republiky za účelem jeho další distribuce, a to tak, že na základě objednávek, provedených spoluobviněným, kokain nezjištěným způsobem opatroval a ukrýval do zásilek, které následně prostřednictvím nastrčených osob, které zásilky podávaly u spedičních společností, posílal na různé adresy. Obviněný, který podal dovolání k Nejvyššímu soudu, poukazoval na to, že jeho role v rámci trestné činnosti byla pasivní a pouze zabezpečoval financování a adresy pro dodání. Nezajistil kontakt v Panamě ani kokain neobjednával. Toto dovolání však bylo Nejvyšším soudem zamítnuto. V odůvodnění tohoto usnesení Nejvyšší soud uvedl že:

„Obecně přijímaný výklad daného ustanovení je naopak takový, že obviněný může být v rámci ustanovení § 283 odst. 4 písm. c) tr. zákoníku jak členem organizované skupiny působící ve více státech, tak postačí i jeho volnější spojení s takovou organizovanou skupinou, srov. č. 48/2006 Sb. rozh. tr. To je ostatně zcela logické. Oproti znaku „jako člen organizované skupiny“ obsaženému ve druhém odstavci citovaného ustanovení se jedná o výrazně závažnější způsob spáchání trestné činnosti vzhledem k mezinárodnímu charakteru organizované skupiny ve čtvrtém odstavci. Formálně je to patrné jednak ze systematického zařazení daných znaků a jednak z přiřazených trestních sazeb odnětí svobody. Navíc je zřejmé, že organizace páchaní trestné činnosti v různých státech je nesporně logisticky náročnější, tedy sofistikovanější a vzhledem k omezení působnosti represivních orgánů vždy jen na území jednoho státu je taková trestná činnost také mnohem obtížněji odhalitelná, a tedy nebezpečnější.

Pokud bychom vycházeli z právního názoru prezentovaného obviněným, pak by pachatel, který je členem organizované skupiny působící ve více státech, mohl být postižen pouze jako člen (běžné) organizované skupiny podle druhého odstavce citovaného ustanovení, ačkoli jeho jednání je nesporně ještě závažnější, než v případě pachatele, který je s organizovanou skupinou působící ve více státech pouze „ve spojení“. Jinými slovy, pakliže je v rámci kvalifikované skutkové podstaty přísněji trestné jednání pachatele, který je s organizovanou skupinou působící ve více státech „ve spojení“, tím spíše musí být přísněji trestné také závažnější jednání pachatele, který je členem takovéto organizované skupiny. I pomocí samotného jazykového výkladu lze podle názoru Nejvyššího soudu dospět k závěru, že slovní spojení „ve spojení“ zahrnuje v sobě také možnost, že pachatel

je přímo členem takové organizované skupiny, neboť si lze sotva představit, že by pachatel nebyl „ve spojení“ se skupinou, jejímž je členem.“¹⁰⁵

5.3. Speciální recidiva

Co se týče kvalifikovaných skutkových podstat trestného činu, přinesl § 283 trestního zákoníku některé podstatnější změny. Byla doplněna okolnost zvláště přitěžující, která spočívá v tom, že pachatel byl za čin dle ustanovení § 283 odst. 1 trestního zákoníku v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, což obsahuje ustanovení § 283 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Jedná se o reakci na společenskou potřebu neúprosnějšího postihu těch pachatelů, kteří se trestné činnosti spojené s výrobou nebo distribucí drog dopouštějí opakovaně, byť za takovou trestnou činnost již v minulosti byli odsouzeni nebo potrestáni. Zákonná úprava dává možnost přísněji postihnout pachatele, který se výroby či distribuce drog, dopouští opakovaně, resp. který již za takové jednání byl opakovaně postihnut. V usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 418/2012, ze dne 16. 5. 2012¹⁰⁶ je vyřešena otázka, zda je podmínka speciální recidivy splněna i za předpokladu, kdy předchozí odsouzení či potrestání bylo za trestný čin podle § 187 odst. 1 trestního zákoníku č. 140/1996 Sb., trestní zákon, který byl účinný před nabytím účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Při porovnání skutkových podstat těchto obou trestných činů se podle Nejvyššího soudu se ukazuje, že jejich zákonné znaky se překrývají, a to v objektu i objektivní stránce, které obsahují jednotlivé druhy jednání a spočívají v nakládání s těmito látkami. Ve spojitosti nové i dřívější právní úpravy drogové činnosti je patrné, že pachatel, pravomocně odsouzený a potrestaný za trestný čin dle § 187 trestní zákon., splňuje okolnost pro použití přísnější trestní sazby, která je nově zakotvená v ustanovení § 283 odst. 1, 2 písm. b) trestního zákoníku.

Za odsouzeného a potrestaného pachatele se bere takový pachatel, který byl za tento trestný čin pravomocně odsouzen a vykonal alespoň část pravomocně uloženého trestu. Další podmínkou je, aby k odsouzení nebo potrestání došlo v posledních třech letech. Co se týče odsouzení, tam je rozhodující datum právní moci odsuzujícího rozsudku, kdežto u potrestání je rozhodující moment výkonu trestu, upuštění od výkonu trestu či okamžik podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, podmíněného upuštění od výkonu zbytku trestu zákazů

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1229/2017

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 5 Tdo 418/2012

činnosti nebo zákazu pobytu, prominutí trestu nebo jeho zbytku na základě milosti, amnestie apod.¹⁰⁷

Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení¹⁰⁸ vyjádřil k okolnosti, že je potřeba zhodnotit trestný čin pachatele dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku i tehdy, byl-li až v průběhu jednání páchaného po určitou dobu a vykazujícího znaky trestného činu podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku pravomocně odsouzen za trestný čin podle § 283 trestního zákoníku, jehož se dopustil jiným skutkem. Pro naplnění tohoto kvalifikačního znaku je rozhodný stav v době, kdy bylo dokončeno jednání, jímž byl čin spáchán, nikoliv, kdy bylo takové jednání započato.¹⁰⁹

5.4. Rozsah trestné činnosti

Spáchání činu tzv. „ve větším rozsahu“, nebo „ve značném rozsahu“ i „ve velkém rozsahu“. Pojem značný rozsah je třeba odlišovat od pojmů větší rozsah a velký rozsah, přičemž nelze striktně aplikovat výkladové pravidlo uvedené v § 138 trestního zákoníku, které stanovuje hranice výše vzniklých škod, jelikož u drogových trestných činů nejde o peněžní vyjádření drogy. Avšak toto ustanovení lze aplikovat alespoň podpůrně. Z § 138 trestního zákoníku lze usoudit, že kvantitativně lze hodnoty seřadit od největší „hodnoty velkého rozsahu“, přes „hodnotu značného rozsahu“ po nejmírnější „hodnotu většího rozsahu“.

Kvalifikované skutkové podstaty drogové trestné činnosti se v trestním zákoníku rozlišují na tzv. „větší rozsah“ nebo „značný rozsah“ anebo „velký rozsah“. Vždy se jedná se o jednotlivé úrovně rozsahu, v němž byl drogový delikt spáchán. Jednotlivé stupně rozsahu by měly znázorňovat určité odstupňování, pokrývající rozsah trestného činu nakládání s omamnou nebo psychotropní látkou, jedy či prekurzory.

Pokud jde o výklad jednotlivých znaků skutkových podstat (větší, značný a velký rozsah) existují v soudní praxi poměrně zřejmé rozdíly. K odstranění problematického výkladu, dlouhou dobu nepomáhala ani nejednotná rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, kdy jeho senáty interpretovaly výklad těchto skutkových

¹⁰⁷ ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5.

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012, uveřejněné pod číslem 75/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

¹⁰⁹ Tamtéž

podstat rozdílnými způsoby. Nejvyšší soud v nemnoha soudních kauzách, pro jednotlivé nejčastěji užívané omamné a psychotropní látky v České republice, postupoval vzájemným porovnáním hodnot „množství většího než malého“ a „většího rozsahu“, což bylo stanoveno v příloze č. 2 tzv. Pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 1/2008, kterou pro potřeby objasnění uvedených znaků skutkových podstat drogové trestné činnosti dle trestního zákona soudní praxe akceptovala. Vzájemný poměr hodnot vyjádřený ve zmíněném Pokynu, které byly vyjádřeny pro každou z vyjmenovaných omamných a psychotropních látek, byl stanoveným násobkem hmotnosti účinné látky, a dále byl upotřeben na vzájemný poměr znaků „větší rozsah“ a „značný rozsah“, a znaků „značný rozsah“ a „velký rozsah“.

Rozdíl mezi stanovisky jednotlivých senátů Nejvyššího soudu vycházel z toho, jaký význam přisuzovali jiným okolnostem, než jen hmotnosti účinné látky, při určení, v jakém stupni rozsahu byl trestný čin spáchán. Lze najít několik rozhodnutí, ve kterých převažuje názor, že je potřeba brát v potaz i ostatní okolnosti, které se při spáchání trestného činu staly, avšak tyto okolnosti je potřeba brát v úvahu pouze tehdy, pokud množství drogy se blíží k hranici potřebné naplnění zákonného znaku. Na druhé straně lze najít i taková rozhodnutí, která připouštěla, že důležitost dalších okolností, která posuzují rozsah trestného činu, mají stejnou sílu jako je samotné množství omamné a psychotropní látky, se kterými pachatel v konkrétním případě nakládal.

Iniciativu v zájmu sjednocení soudní praxe v této problematice učinil velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu,¹¹⁰ který prohlásil, že pro potřebu určení rozsahu trestné činnosti nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy v tom kterém rozsahu je podkladem zaručený násobek takového množství omamných a psychotropních látek, které nařízení vlády č. 467/2009 definuje jako „množství větší než malé“. Větším rozsahem“ je potom desetinásobek množství většího než malého. „Značným rozsahem“ je desetinásobek takto vypočteného většího rozsahu. „Velkým rozsahem“ je desetinásobek takto vypočteného značného rozsahu.“¹¹¹

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

¹¹¹ ZEMAN, Petr, Michaela ŠTEFUNKOVÁ a Ivana TRÁVNÍČKOVÁ. Drogová kriminalita a trestní zákoník. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-151-6.

Podstatou pro toto výpočet má být násobek množství účinné látky, definovaného jako množství větší než malé (viz nařízení vlády č. 467/2009). Současně ale velký senát dodal, že určitý rozsah jednání směřující k trestnému činu dle § 283 trestního zákoníku nelze omezovat pouze na množství dané drogy nelegálně vyrobené pachatelem, nebo s níž jinak nakládal ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku, ale při jeho určení se vezmou v potaz i jiné skutečnosti, které zohledňovala dosavadní judikatura. Z tohoto důvodu v určitém případě, není vyloučeno, že i když kvalifikace vyjadřující rozsah spáchání trestné činnosti neodpovídala celému desetinásobku potřebného množství, avšak se pouze přibližovalo, je možné že další skutečnosti naplní znak trestného činu pro daný rozsah.

V brzké době, co bylo vydáno stanovisko, které sjednocovalo výklad, se nicméně orgány činné v trestním řízení a hlavně soudci při uplatnění zmíněných ustanovení museli vypořádat s dalšími komplikacemi, které přinesl náleží Ústavního soudu¹¹², který byl podrobně rozebrán v předcházející kapitole. Jak již bylo několikrát zmíněno výše, citovaný náleží Ústavního soudu, zrušil část ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku a spolu s ním i část nařízení vlády č. 467/2009, a to včetně tabulky obsahující hodnoty množství většího než malého omamných nebo psychotropních látek pro účely trestního zákoníku. Po účinnosti toho náleží vznikla problematická otázka, zda je možné i při další soudní praxi užívat pomůcku násobku množství, jako hlavní pravidlo, na základě kterého budou odstupňovány jednotlivé úrovně rozsahu činu, ze zrušené části nařízení vlády č. 467/2009. Z aplikační praxe Nejvyššího soudu lze dovodit, že od účinnosti citovaného náleží Ústavního soudu, že za výchozí stanovisko pro vymezení rozsahů nadále považuje násobky množství omamných nebo psychotropních látek, jehož spodní hranici tvoří „množství větší než malé“. Současně i nadále Nejvyšší soud zdůrazňuje nezbytnost zohledňovat i další okolnosti, za nichž byl čin spáchán. Jako další volbu v některých jiných rozhodnutích dává možnost aplikovat pro vymezení tabulku orientačních hodnot množství většího než malého omamných nebo psychotropních látek, která tvoří přílohu stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu¹¹³, které bylo v předešlé kapitole také podrobně rozebráno.

¹¹² Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ze dne 23. 7. 2013, který je publikován ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

¹¹³ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

5.4.1. Spáchání činu „ve větším rozsahu vůči dítěti“ nebo „v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let“

Spáchání činu ve větším rozsahu vůči dítěti

Tato nová okolnost, podmiňující použití vyšší trestní sazby, formuluje nezbytné zvýšení a důraznější ochranu dětí před vlivem drog, protože zvláště děti jsou vlivem drog více ohroženy, než dospělí. A to jak ve smyslu negativního vlivu na jejich zdraví a život, tak ve smyslu jejich nevyzrálosti, i co do čtenější možnosti s dětmi manipulovat. Trestný čin dle § 283 odst. 2 tr. zák. je spáchán vůči dítěti ve větším rozsahu tehdy, je-li škodlivost tohoto činu vysoká proto, že pachatel vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje nebo jinak jinému opatří anebo přechovává pro jiného omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed v takovém množství, jež je možné k užití pro více osob (dětí). Zde budou hrát velkou roli i další okolnosti, jako je kvalita uvedené látky nebo jedu a podoba provedení činu, ale i věk dítěte či počet dětí.

Větší rozsah vystihuje kvantitativní i kvalitativní východiska při výrobě, dovozu, apod. jako celku, nikoli jen množství takové látky, i když to bude bezpochyby podstatné pro naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Ani zde nesmí chybět podmínka vyjadřujícího množství, které je menší než množství těchto látek a jedu ve značném rozsahu, je, aby uvedené látky a jedy byly určeny pro dítě. Proto, aby došlo k naplnění této skutkové podstaty, stačí, aby jednání činu směřovalo pouze proti jednomu dítěti. Těž vystačí, aby dítě bylo účelem výroby, dovozu apod., není tedy zapotřebí, aby dítě drogu přímo dostalo. Skutečnost, že se pachatel trestného činu podle § 283 odst. 2 trestního zákoníku dopustil vůči dítěti, je rozdílnou okolností ve smyslu § 17 písm. b) trestního zákoníku. Není tedy třeba, aby pachatel znal věk osoby, avšak vystačí skutečnost nasvědčující hlavně vzhled, fyzickou či psychickou vyspělost osoby a pachatelův postoj k uvedené skutečnosti, tedy zda vědět měl a mohl.

Spáchání činu v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let

Jedná se o přitěžující okolnost dopadající na děti, přesněji na skupinu dětí mladších patnácti let. Tato skupina osob je v důsledku škodlivosti drog nejvíce ohroženou skupinou, protože děti mladší patnáct let nejsou schopni se účinně ubránit před vlivem distributorů drog a nebezpečím účinkům drog, a to pro své nevyzrálé psychické ale i fyzické chování. Právě tato skutečnost vzbuzuje

nezbytnost přísnějšího postihu v případech, kdy uvedené látky a jedy, jsou zaměřené na tyto nejmladší děti, z tohoto důvodu v rámci rozlišení množství větší než malé.

5.4.2. Spáchání činu v úmyslu „získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch“ nebo „získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu“

Spáchání činu v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch

§ 138 odst. 1 písm. d) trestního zákona nám určuje, že značný prospěch musí dosahovat nejméně částky 1 000 000 Kč. Tento trestný čin požaduje úmysl, avšak ve spojení s § 283 odst. 1, 3 písm. b) trestního zákoníku k dokonání tohoto činu stačí, aby pachatel konal v úmyslu získat značný prospěch, což znamená, že nemusí takového prospěchu skutečně dosáhnout.

Spáchání činu v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu

Podle § 138 odst. 1 písm. e) trestního zákoníku škoda velkého rozsahu musí dosahovat částky nejméně 10 000 000 Kč. I zde je vyžadován úmysl, avšak i zde k dokonání tohoto činu postačí, aby pachatel konal v úmyslu získat značný prospěch, i když takového prospěchu nedosáhne.

6. Pojem „větší množství než malé“

Trestní zákoník nijak nedefinuje pojem množství větší než malé, takže ohraničení toho je věcí soudní judikatury a praxe. Proto je tato kapitola zaměřena na vývoj judikatury, který prošel značným vývojem. Předpokladem trestnosti jednání, který je i součástí skutkové podstaty trestného činu dle § 284 trestního zákoníku (Přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů) je, že pachatel musí přechovávat drogu v tzv. „v množství větším než malém“.

Uvedený pojem byl do trestního zákona zařazen jeho novelou č. 112/1998 Sb., jež nabyla účinnosti 1. 7. 1998, a ihned vyvolal v oblasti neoprávněného nakládání s drogami nejistotu, jak v jeho výkladu, tak i v jeho celkovém konceptu. Před 1. lednem 2010, než vstoupil v platnost současný zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, byla interpretace tohoto kvalifikačního kritéria, které rozhodovalo o tom, zda se jedná o trestný čin či přestupek ve věci přechovávání omamných nebo psychotropních látek pro vlastní potřebu, ponechána soudní praxi. Respektovaným orientačním návodem, pro soudy však nezávazným, začal sloužit Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 6/2000, který byl později nahrazen pokyny č. 2/2006 a č. 1/2008. Tento pokyn, ve své tabulce, u jednotlivých, v ČR nejčastěji používaných drog, zahrnoval hodnoty představující množství větší než malé. Obdobně pro účely policie existoval závazný pokyn policejního prezidenta č. 39/1998 (následovaný závaznými pokyny č. 64/2001, č. 102/2003, č. 86/2006 a č. 55/2009), který měl rovněž svou tabulku hodnot.

Převládající názor v soudní praxi byl ten, že větší množství než malé u omamných látek je třeba posoudit pro každý případ individuálně, a to u každé takové látky zvlášť, spolu s přihlédnutím ke konkrétním skutečnostem a osobě uživatele. Mezní množství „větší než malé“ mělo znázorňovat takové množství, které převyšuje, v určitém násobku, individuálně určenou pravidelnou denní dávku u toho kterého konkrétního uživatele. Zde můžeme hovořit o takzvané „spotřební dávce uživatele“. Tato dávka odpovídala stupni jeho závislosti, aniž by tato závislost na zakázaných látkách způsobila vážné ohrožení jeho zdraví nebo života. Případně tato dávka představovala pětinašobek až desetinásobek obvyklé jednorázové dávky všedního konzumenta, přičemž tyto násobky byly určeny na základě škodlivosti jednotlivých látek a jejich negativním vlivu pro život a zdraví jejich uživatelů. Tento názor se objevoval v mnoha usneseních, jako tomu bylo

například v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tz 203/99 ze dne 16. 2. 2000, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tz 142/2000 ze dne 12. 7. 2000, nebo usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 7 To 206/2001 ze dne 23. 5. 2001.

I nadále však trvaly nejednotné výkladové problémy pojmu „množství větší než malé“ a proto se zákonodárce rozhodl výklad pojmu „větší množství než malé“ přesně nadefinovat a stanovit hraniční hodnotu tohoto pojmu, což učinil v rámci nového trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník¹¹⁴), který vstoupil v účinnost dne 1. 1. 2010 a ve kterém zakotvil zmocňovací ustanovení – § 289 odst. 2, které umožnilo, aby vláda svým nařízením určila, jaké je množství větší než malé. Vláda této možnosti využila svým nařízením vlády č. 467/2009 Sb., ve kterém pro účely trestního zákoníku stanovila, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů. Tato změna měla sjednotit soudní praxi, a také posílit právní jistotu občanů. Soudy však zároveň v důsledku vydání tohoto nařízení přišly o možnost, aby při posuzování trestní odpovědnosti pachatelů, kteří přechovávají drogy pro vlastní potřebu, mohly přihlídnout k okolnostem souvisejícím s pachatelovou závislostí na droze či jeho běžné denní dávce. To se nakonec reflektovalo i na konečné podobě nařízení vlády č. 467/2009¹¹⁵, které u nejběžněji užívaných drog určilo převážně vyšší spodní hranice množství většího než malého. Nadále však pokračovaly diskuze mezi odbornou i laickou veřejností v otázce vhodnosti zvoleného řešení.

Od doby účinnosti trestního zákoníku až do vydání nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/12¹¹⁶, bylo vymezení pojmu, hraničního množství, v zásadě jednoduché. Ten, kdo byl stíhaný za trestný čin dle § 283 trestního zákoníku, bylo k tomuto ustanovení použito zmocňovací ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku, které odkazovalo na nařízení vlády, jímž byly stanoveny hraniční hodnoty těchto látek. Nařízení vlády 467/2009 definovalo nejen pojem jedů, ale také obsahovalo přílohy, jimiž bylo určeno hraniční množství. Takovéto množství se určovalo dvěma způsoby. Tabulka, která byla přílohou citovaného nařízení, obsahovala hodnoty látek omamných, psychotropních a jejich přípravků,

¹¹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹¹⁵ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ze dne 23. 7. 2013, který je publikován ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

kteře určovaly, co se považuje za větší množství než malé. Množství větší než malé bylo u jedů vymezeno obecně tak, že: „*takové množství jedu, které na základě současných vědeckých poznatků může po jednorázovém nebo naopak opakovaném podání způsobit poškození zdraví*“¹¹⁷

Podstatným způsobem zasáhl do trestního stíhání za čin nedovoleného nakládání s omamnou nebo psychotropní látkou Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/12, ze dne 23. 6. 2013, který byl vydán ve věci návrhu na zrušení § 289 odst. 2 trestní zákoník.¹¹⁸ Dne 24. 4. 2012, okresní soud v Liberci předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku.¹¹⁹ Návrh byl podán pro nesoulad s čl. 39 Listiny základních práv a svobod (dále jen jako „Listiny“): „*Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*“¹²⁰

V návrhu Okresního soudu v Liberci, byl shrnut případ, jehož řízení bylo tímto soudem vedeno. Uvedl, že v konkrétním řízení, množství psychotropní látky, které je rozhodné pro určení, zda se jedná o trestný čin, bylo určeno dle ustanovení vyplývající z Nařízení vlády č.467/2009, jaké množství látky se považuje za větší než malé. Výše zmiňovaný soud nicméně zastával názor, že nařízení vlády č. 467/2009, které má být užito v konkrétním trestním řízení, kterým se rozhoduje o pachatelově vině a trestu, je v nesouladu s ústavním pořádkem, a z tohoto důvodu trestní stíhání přerušil a předal věc Ústavnímu soudu.¹²¹ Okresní soud v Liberci zastával takový názor, že jinak než zákonem nelze určit hranici, která zakládá trestní odpovědnost za trestný čin. Tento názor plyne z toho, že jestliže trestní zákoník zmocňuje orgán výkonné moci, tedy v tomto případě vládu, aby určila hranici trestní odpovědnosti podzákoným právním předpisem, tak je takové ustanovení zákona v nesouladu se zásadou „*nullum crimem sine lege*“, vycházející z čl. 39 Listiny.¹²² V podaném návrhu

¹¹⁷ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

¹¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹¹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹²⁰ Ústavní zákon 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

¹²¹ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ze dne 23. 7. 2013, který je publikován ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

¹²² čl. 39 Ústavní zákon 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

soud poukazoval na shodnou situaci, kdy rozmezí škody v majetkových věcech je upraveno přímo v trestním zákoníku, v jeho § 138.¹²³

Po přijetí návrhu Ústavní soud celou otázku zhodnotil, a to jak ve věci aktivní legitimace navrhovatele, což v tomto případě byl Okresní soudu v Liberci, tak i problematiku, která byla v návrhu obsažena, což byl nesoulad zákonného ustanovení § 289 odst. 2 trestního ústavním pořádkem. Po projednání věci vyslovil svoje ústavní východisko, kdy stvrdil, že Nařízení vlády č. 467/2009 může jen konkretizovat, a to v mezích zákona, avšak nikoliv být základem pro určení trestní odpovědnosti za drogovou trestnou činnost, a tudíž se odchýlit od zákonných mezí, což vyplývá z čl. 39 Listiny. Ústavní soud nálezem sp. zn. Pl. ÚS 13/12, účinným od 23. 8.2013, zrušil tu část ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku, ve slovech: *„a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů“*.¹²⁴ Dále výše zmiňovaným nálezem zrušil platnost ustanovení § 2 a přílohu č. 2 Nařízení vlády č. 467/2009. Své rozhodnutí zdůvodnil tak, že zmiňovaná pasáž § 289 odst. 2 tr. zák. je *„v rozporu s čl. 39 Listiny, ve spojení s čl. 78 Ústavy, a proto je podle § 70 odst. 1 zákona zrušil.“*¹²⁵ Již několikrát citované Nařízení vlády č. 467/2009, které je podzákoným právním předpisem a současně bylo jediným právním předpisem, který stanovoval hranice pro založení trestní odpovědnosti za trestný čin § 284 trestního zákoníku, aniž by daná problematika byla upravena zákonem, a to při nejmenším v základních obrysech, představuje porušení zásady nullum crimen sine lege dle čl. 39 Listiny. Dále je podstatné zmínit, že Ústavní soud v opodstatnění nálezu sdělil, že důsledky nálezu lze použít pro futuro, tedy do budoucna, a ne pro rozhodování soudu o skutcích, které byly spáchány, ještě za trvání zrušené právní úpravy. V neposlední řadě se Ústavní soud vyjádřil k otázce potřebnosti schválit novou právní úpravu, jako náhradu za právní úpravu zrušenou, kdy Ústavní soud stanovil, že hranici určující větší množství než malé je možné nechat na soudní praxi.

Vydaný Nález Ústavního soudu, po jeho účinnosti opět v posuzování pojmu větší množství než malé vyvolal odlišné posuzování soudů zabývajících se touto problematikou. Tento nově vzniklý problém vyřešil Nejvyšší soud České

¹²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹²⁴ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ze dne 23. 7. 2013, který je publikován ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

¹²⁵ Tamtéž

republiky, když uveřejnil Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2013, ze dne 13. 3. 2014¹²⁶ (dále jen jako „Stanovisko“). Důvodem vydání Stanoviska bylo odstranění možného nesouladu činnosti soudů při rozhodování o otázce výkladu pojmu větší množství než mále a také podpora právní jistoty občanů. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu prohlásilo:

*„ Za „množství větší než malé“ ve smyslu § 284 odst. 1, 2 tr. zákoníku je třeba obecně považovat takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta. “*¹²⁷

Určující orientační hodnoty „množství větší než malé“ u vybraných omamných nebo psychotropních látek. Nejvyšší soud zavedl bezprostředně do přílohy Stanoviska. Tyto orientační hodnoty vycházely z dosavadní soudní praxe, nejvíce na podstatě judikatury soudů nižších. Klíčové pro určení orientačních hodnot byla pro trestní kolegium odborná vyjádření a také přihlédnutí k číslům, která vycházejí z Národní protidrogové centrály. Hraniční hodnoty jsou u všech látek určeny dle stejných objektivních kritérií. „*U omamných a psychotropních látek, které mají léčebné využití, byla stanovena horní hranice malého množství jako sedminásobek (průměrné) denní dávky*“¹²⁸. Takové množství odpovídá dávce při obvyklých dávkách. Pro učení hodnot, které byly uvedeny v příloze Stanoviska, bylo výchozím bodem zrušené Nařízení vlády č.467/2009, avšak zároveň se trestní kolegium Nejvyššího soudu specializovalo na látky, jejichž význam, z pohledu protidrogové politiky, měly narůstající trend. Za takové látky jsou zejména považovány pervitin, marihuana, hašiš. Právě u takových látek jejich „popularita“ v tuzemsku neustále roste, a proto hodnoty množství jsou stanoveny odlišně od Nařízení vlády. Trestní kolegium ve Stanovisku, řeší i otázku dalších „populárních“ látek, jako například kokain nebo heroin, avšak situace týkajících se těchto látek byla v době vydání Stanoviska stabilizovaná. Nejvyšší kolegium avšak konstatovala, že okolnosti týkající se vzrůstající „popularity“ těchto látek, bude sledována, stejně jako tomu je u ostatních látek, a pokud by v budoucnu bylo potřeba do těchto hodnot zasáhnout, poskytuje možnost potenciální úpravy

¹²⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

¹²⁷ Tamtéž

¹²⁸ Tamtéž

hraničních hodnot množství u nich. Jak již jednou bylo zmíněno změny, které nastaly po nabytí právní moci Stanoviska, se týkají hraničního množství tří látek, kterými jsou pervitin, hašiš, marihuana. Velmi výrazně vzrostla hodnota u marihuany a hašiše, kdy u těchto dvou látek se navýšilo množství účinné látky – delta-9- tetrahydrocannabinol (dále jen „THC“) – na 1,5 g oproti dosavadní praxi před účinností trestního zákoníku (0,3 g THC).¹²⁹ K tomuto nárůstu došlo na základě lékařské praxe, ale také z vyjádření Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti. Hodnoty, uvedené ve zrušeném Nařízení vlády, dříve rozlišovaly, jestli bylo THC obsaženo v marihuaně, či v hašiši. Tento rozdíl byl velice zásadní, a to 1 gram THC v hašiši naproti tomu 1,5 gramu THC v marihuaně, a to i za předpokladu, že jde o chemicky, ale i juristicky identickou látku. Z výše uvedeného důvodu je v tabulce, která je přílohou Stanoviska sníženo množství účinné látky u marihuany na 1g. V důsledku této změny byla i upravena hodnota určující „větší množství než malé“, a to na více než 10 g sušiny marihuany. Poslední látkou, které se výrazně dotkla účinnost Stanoviska je pervitin, kdy velice vzrostla výroba a také produkce této látky v tuzemsku. Trestní kolegium snížilo minimální hodnotu účinné látky – (+)-1-fenyl-2-methylaminopropan na 0,5 g z původních 0,6 g. Tato změna, se stejně jako u marihuany promítla i u mezní hodnoty určující „větší množství než malé“, který z původních 2 g bylo snížena na 1,5 g pervitinu. U ostatních látek trestní kolegium při stanovování hodnot přihlédlo k dosavadní soudní praxi, a proto hodnoty, které jsou obsaženy v příloze Stanoviska, naprosto kopírují hodnoty, které byly určeny již zrušeným Nařízením vlády č.467/2009.

Ze Stanoviska avšak plyne, že hraniční hodnoty, které určují množství větší než malé, nemůže soud při posuzování konkrétního případu pokládat za absolutní hodnotu, a to jak směrem nahoru, tak i dolů. Důvodem je, že jedna dávka drogy představuje pro každého konzumenta jiné množství, a také je zapotřebí brát v potaz množství účinné látky, ale i další skutečnosti, které daný případ ovlivňují. Zejména je potřeba přihlížet k pachatelovým zkušenostem s drogou. Příloha stanoviska u individuálně určených drog představuje nejen hodnotu, považující se za množství větší než malé, ale také hranici účinné látky,

¹²⁹ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

kterou musí konkrétní látka obsahovat, aby bylo se množství drogy dalo považovat za větší množství než malé.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu se také zabývalo, množstvím větší než malé u jedů. I když Ústavní soud nechal v platnosti ustanovení § 1 Nařízení vlády č. 467/2009, zrušil ale stanovení jejich množství. V tomto případě se trestní kolegium zastalo názoru, který byl užíván v soudní praxi a určil, že za větší množství než malé se považuje množství jedu, které vychází z vědeckých poznatků a je možné i po jednorázovém podání způsobit poškození zdraví. Z tohoto znění vyplývá, že trestní kolegium zůstalo u stejné definice, která byla obsažena v Nařízení vlády.

Na závěr je důležité říci, že hodnoty určené v příloze Stanoviska představují výchozí míru pro hranice, které jsou předpokládány trestním zákoníkem, zejména pak jsou tyto hodnoty používané spolu se stanoveními § 283 odst. 2 písm. c, d, dále odst. 3 písm. c, d a v neposlední řadě s § 284 odst. 3, 4 trestního zákoníku.

7. Srovnání s právní úpravou Slovenské republiky

Slovensko má s naší republikou dlouholetou společnou historii, a proto není divu, že právní úprava drogové činnosti nás pojí v mnoha ohledech, a to jak v hmotném, tak procesním právu. Po rozdělení Československé republiky Slovenská republika, stejně jako Česká republika převzala dosavadní právní řád, tedy i zákon č. 140/1961 Sb. jako zákon č. 140/1961 Zb., trestný zákon. Tento zákon zakotvoval základní drogový trestný čin, zakotvený v § 187 trestného zákona, a který zahrnoval obsáhlé měřítko nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy – podobně tomu bylo po rozdělení Československa i v českém trestním zákoně. § 188 trestného zákona, obsahoval další drogový trestný čin, který se vztahoval na nedovolenou dispozici s předmětem určeným k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek nebo jedů. Z výše uvedeného vyplývá, že po rozdělení Československa, nebylo ani v jedné z republik trestné držet jakékoliv množství drog, které bylo určeno pro vlastní potřebu.

Rekodifikace trestního práva proběhla na Slovensku v roce 2005, a to jak v oblasti trestního práva hmotného, tak v oblasti trestního práva procesního. Nyní jsou skutkové podstaty drogové trestné činnosti upraveny v zákoně č. 300/2005 Z.z., trestný zákon¹³⁰ (dále jen jako „trestný zákon“). Tento nový trestný zákon doplnil stávající právní úpravu drogové trestné činnosti o další skutkové podstaty. Ty jsou obsaženy v § 171 až § 174 trestného zákona. Jedná se o trestný čin nedovolená výroba omamných a psychotropních látek, jedů nebo prekursorů, jejich držby a obchodování s nimi (§ 171 až § 173) a trestný čin šíření toxikomanie (§ 174). Slovenský trestný zákon upravuje pouze tyto dva drogové trestné činy, avšak prvně jmenovaný trestný čin obsahuje celkem tři skutkové podstaty.

Základní skutková podstata je upravena v § 172 odst. 1 trestného zákona. Toto ustanovení se vztahuje na jednání toho, kdo neoprávněně vyrobí, vyveze, doveze, koupí, prodá, proveze nebo dá přepravit, vymění, obstará anebo přechovává po jakoukoliv dobu omamnou látku, psychotropní látku, jed nebo prekursor nebo kdo takou činnost zprostředkuje. Tato slovenská úprava odpovídá úpravě české, která je obsažena v § 283 odst. 1 trestního zákoníku, avšak jsou zde

¹³⁰ Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

některé rozdíly. Zásadním rozdílem je trestní sazba. Za skutek uvedený, který je v § 283 odst. 1 trestního zákoníku je možné uložit trest odnětí svobody v rozsahu jednoho až pěti let odnětí svobody nebo peněžitý trest. Naproti tomu za skutek uvedený v § 172 odst. 1 trestného zákona lze postihnout trestem odnětí svobody v rozsahu tří až deseti let. Navíc tuzemská právní úprava, oproti té slovenské, postihuje i nabídnutí drogy. Na druhou stranu slovenská úprava oproti té české právní úpravě postihuje i koupi drogy a její přechovávání. Vyjma uvedeného rozdílu se dá říci, že skutkové podstaty v právní úpravě obou zemí jsou fakticky shodné.

Vedle základní skutkové podstaty upravené v § 172 odst. 1 trestného zákona zná slovenský právní řád privilegovanou skutkovou podstatu, která je obsažena v § 171 trestného zákona. Ta se zabývá přechováváním drog pro vlastní potřebu. Je potřeba podotknout, že slovenská úprava nemá k drogové trestné činnosti korespondující přestupek. Ten není ani potřeba, neboť z ustanovení § 171 odst. 1 trestného zákona vyplývá, že trestné je každé nedovolené přechovávání a držení drogy. Kdo neoprávněně přechová pro vlastní potřebu omamnou nebo psychotropní látku, jed nebo prekurzor, je trestně odpovědný za jednání uvedené v § 171 odst. 1 trestného zákona. Dle § 171 odst. 2 trestného zákona bude přísněji potrestán ten, kdo se tohoto jednání dopustí ve větším rozsahu.

Pojmy přechovávání drog pro vlastní potřebu a přechovávání drog pro vlastní potřebu ve větším rozsahu jsou definovány a přímo obsaženy v § 135 odst. 1, odst. 2 trestného zákona, který zní:

„ §135 Prechovávanie drog pre vlastnú potrebu

(1) Prechovávaním omamnej látky, psychotropnej látky, jedu alebo prekurzora pre vlastnú potrebu sa rozumie mať neoprávnene v držbe po akúkoľvek dobu omamnú látku, psychotropnú látku, jed alebo prekurzor v množstve, ktoré zodpovedá najviac trojnásobku obvykle jednorazovej dávky na použitie, a to pre osobnú spotrebu.

(2) Prechovávaním omamnej látky, psychotropnej látky, jedu alebo prekurzora pre vlastnú potrebu vo väčšom rozsahu sa rozumie mať neoprávnene v držbe po akúkoľvek dobu omamnú látku, psychotropnú látku, jed alebo prekurzor v

množstve, ktoré zodpovedá najviac desatinásobku obvykle jednorazovej dávky na použitie, a to pre osobnú spotrebu.“¹³¹

Tím se myslí mít neoprávněně v držbě drogu v množství odpovídajícím maximálně trojnásobku jednorázové obvyklé dávky k užití pro osobní spotřebu. Držení těchto látek není omezeno časem, tedy trestné je držení po jakoukoliv dobu. Dolní mez množství není určena. Přechovávání drog pro vlastní potřebu ve větším rozsahu, je vymezeno v ustanovení § 135 odst. 2 trestného zákona. Toto ustanovení nám definuje, že pod pojmem „ve větším rozsahu“ se má na mysli maximálně desetinásobek obvyklé jednorázové dávky. Jedná se tedy o větší množství než je trojnásobek obvyklé jednorázové dávky drogy, ne však větší než desetinásobek. Pokud by osoba přechovávala, byť pro vlastní potřebu, větší množství drogy, než je desetinásobek obvyklé dávky, je nezbytné takovýto skutek posoudit přísněji, a to dle § 172 odst. 1, písm. d) trestného zákona.¹³² Problémem je ale výklad pojmu „nejvíce trojnásobku, nebo pojmu „desetinásobku obvykle jednorázové dávky“. Není zřejmé, co se rozumí pod pojmem obvyklé jednorázové dávky a od které se mohou následně odvodit právně relevantní násobky.

Žádný právní předpis na Slovensku neurčuje a jasně nedefinuje, jaké množství se pod pojem „obvykle jednorázové dávky“ rozumí. Za tuto dávku lze považovat jednu průměrnou dávku jednoho konkrétního uživatele, a to v takovém množství, které ovlivňuje jeho psychiku, sociální chování, či ovládací nebo rozpoznávací schopnosti, a následkem užití omamné nebo psychotropní látky, aniž by současně došlo k jeho vážnému ohrožení zdraví nebo života. K určení této jednorázové dávky existuje doporučení vyhotovit odborné vyjádření.¹³³ K interpretaci tohoto pojmu se vyjádřil Nejvyšší soud Slovenské republiky, který vydal stanovisko, že za obvyklou jednorázovou dávku lze považovat takovou dávku omamné nebo psychotropní látky, která se při jednom použití běžně konzumuje u většiny uživatelů a takto vyjadřuje konzumní průměr.¹³⁴ Stává se, že v praxi se často vychází z odborných posudků Kriminalistického a expertizního ústavu policejního sboru, který bere v úvahu průměrné tabulkové hodnoty účinných látek jednotlivých drog způsobilých u člověka vzbudit

¹³¹ § 135 zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

¹³² Srov. IVOR, Jaroslav; POLÁK, Peter; ZÁHORA, Jozef. Trestné právo hmotné II. Osobitná časť. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016

¹³³ ČENTĚŠ, Jozef et al. Trestný zákon. Veľký komentár. 3. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2016

¹³⁴ Uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2 Tdo 56/2014

psychoaktivní účinek. Kromě těchto posudků, se vychází i ze znaleckých posudků ze zdravotnictví, a to z oboru psychiatrie, kterými se stanovuje rozsah závislosti obviněného na předmětné droze. Konečný závěr ve věci obvyklé jednorázové dávky však činí vždy soud a to s ohledem na konkrétní případ. Určení této dávky je však individuální a bývá velmi odlišné a často těžko předvídatelné.

Je zřejmé, že v porovnání s českou právní úpravou je, co se týče přechovávání drog, a to jak pro vlastní potřebu, tak pro potřebu jiného, slovenská kodifikace výrazně neúprosnější. Dále slovenský právní řád nezná jasné vodítko, kterým se určuje množství obvyklé jednorázové dávky, jako tomu je v České republice, konkrétně v příloze ke stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, která u jednotlivých drog určuje hodnoty představující množství větší než malé.

Pokud jde o konopí a jeho deriváty, jednání ve smyslu jeho nedovoleného nakládání s ním, není slovenským trestným zákonem nijak speciálně upraven tak, jak tomu je v tuzemsku, kdy toto jednání je upraveno v ustanovení § 284 odst. 1 a § 285 odst. 1 trestního zákoníku. Nedovolené nakládání s konopím a jeho deriváty je na Slovenskou posuzováno jako trestný čin § 172 odst. 1, písm. c) trestného zákona.¹³⁵

I v rámci slovenské právní úpravy se lze setkat s několika přitěžujícími okolnostmi, které značně zvyšují trestní sazbu za páchanou drogovou trestnou činnost. Pokud by pachatel opakovaně spáchal trestný čin podle § 172 odst. 1 trestného zákona, a za takový trestný čin již byl v minulosti odsouzen, bude přísněji potrestán dle § 172 odst. 2 trestného zákona. Na rozdíl od české právní úpravy není zapotřebí splnit podmínku, představující odsouzení v posledních třech letech. Dále je pachatel potrestán dle § 172 odst. 2 trestného zákona, pokud trestný čin spáchá na osobě léčící se z drogové závislosti, eventuálně se dopustí tohoto trestného činu závažnějším způsobem, spáchá jej na chráněné osobě nebo ve větším rozsahu. § 138 trestného zákona zakotvuje, co se rozumí závažnějším způsobem. Ve spojitosti k drogové trestné činnosti lze poukázat především na skutečnost, že trestný čin je páchan po delší dobu, nebo je páchan organizovanou

¹³⁵ Srov. Stanovisko trestnoprávného kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 5. 4. 2016, sp. zn. Tpj 88/2015, na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovení Trestného zákona, pokiaľ sa týka trestného činu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 a § 173

skupinou či je páčán na více osobách.¹³⁶ Výslovný výčet chráněných osob je obsažen v ust. § 139 odst. 1 trestného zákona. Osobou, která je v taxativním výčtu, je kupříkladu dítě nebo osoba blízká. Dopustil-li se pachatel trestného činu na osobě mladší než patnáct let, hrozí takovému pachateli trest odnětím svobody až na dvacet let. Tato sazba ohrožuje také toho, kdo svým jednáním způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, eventuálně čin spáchá ve značném rozsahu. Nejprísnejší trest (odnětí svobody na dvacet až 25 let) je obsažen v § 172 odst. 4 trestného zákona. Tento trest je uložen pachateli, coby členu organizované skupiny, nebo který způsobí těžkou újmu na zdraví nebo dokonce smrt více osobám nebo čin spáchá ve velkém rozsahu.

V souvislosti s pojmy určujícím rozsah trestné činnosti, se u drogových trestných činů nepoužije ustanovená obsažená v § 135 odst. 2 trestného zákona, avšak ustanovení § 125 odst. 1 trestného zákona, což je paralela našeho § 138 trestního zákoníku. Toto ustanovení se především týká výše způsobené škody, ale lze použít i pro určení výše finančního zisku. Při posuzování je potřeba hledět především na cenu či prospěchu, který pachatel svým jednáním získal nebo mohl získat či dokonce zamýšlel získat. Současně je potřeba při určení finančního prospěchu vycházet z ceny, za jakou se droga zpravidla prodává, a to i s ohledem na místo a čas spáchání trestného činu (§ 126 odst. 1 tr. zák).

I slovenský právní řád definuje, co se zde rozumí návykovou látkou. Tato definice je obsažena v ustanovení § 130 odst. 5 trestného zákona. Slovenský trestný zákon definuje návykovou látku jako:

„Návykovou látkou sa na účely tohto zákona rozumie alkohol, omamné látky, psychotropné látky a ostatné látky spôsobilé nepriaznivo ovplyvniť psychiku človeka alebo jeho ovládacie alebo rozpoznávacie schopnosti, alebo sociálne správanie.“¹³⁷

Jedná se o zcela identickou definici, jaká je obsažena v českém trestním zákoníku.

Závěrem můžeme shrnout, že slovenská právní úprava je ve věci možnosti uložení trestů za spáchání drogových deliktů, ve všech hlediscích výrazně přísnější. Slovenský právní řád ve věci nedovoleného nakládání s drogami

¹³⁶ Srov. § 138, písm. b), písm. i), písm. j) trestného zákona

¹³⁷ § 135 odst. 5 zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon

obsahuje v podstatě nulová tolerance. Značným rozdílem vůči české právní úpravě je trestní odpovědnost za koupi drogy, což může výrazně komplikovat dokazování drogové trestné činnosti. Největší rozdíl, můžeme vidět v tom, jak je posuzován rozsah nedovoleného nakládání s drogami, kdy, jak už jednou byla zmíněno, slovenská právní úprava u přechovávání drog pro vlastní potřebu nezná jasné hodnoty, které určující obvyklou jednorázovou dávku drogy. Dále slovenská kodifikace nijak nezvýhodňuje uživatele konopných drog.

8. Právní úprava *de lege ferenda* v České republice

Trestná činnost, která je spojená s výrobou, pěstováním či přechováváním drog představuje celosvětový problém, který svět už řadu let řeší různými protidrogovými strategiemi či mezinárodními úpravami. Česká republika už po řadu let je na pomyslné první příčce, která představuje počet odhalených varen pervitinu (metamfetaminu). S postupem času tato čísla neustále rostou, a proto Českou republiku stále drží na prvních příčkách. Dle poslední Výroční zprávy z roku 2019 o stavu drog v České republice je zřejmé, že obecně trestná činnost v České republice spojená s výrobou zakázaných látek se každoročně navyšuje.

Závažnější problém však lze vidět v otázce spotřeby, ale hlavně v dostupnosti drog v České republice. Česká právní úprava nezná tzv. „nulovou toleranci“ ve smyslu množství dané látky, jako zná Slovenská právní úprava. Naše právní úprava pro přechovávání omamných nebo psychotropních látek, prekurzorů a jedů obsahuje podmínku trestnosti v pojmu „větší množství než malé“. Zavedením této podmínky, v rámci přijetí „nového“ trestního zákoníku, lze vyvodit, že touto podmínkou je v České republice legální držení, respektive samotné užívání drog. Právě díky této podmínce nebude považováno za trestný čin jednání pachatele, který sice u sebe přechovává nedovolenou látku pro vlastní potřebu, avšak množství dané látky nepřekračuje stanovenou hranici „větší množství než malé“. Toto jednání by v tomto případě představovalo pouze přestupek dle § 39 odst. 2 zákona o návykových látkách. Přítomnost pojmu „větší množství než malé“ v ustanovení § 284 trestního zákoníku představuje z právního hlediska stále nevyřešenou problematiku, jakým způsobem má být takové množství určeno, a to i po vydání nálezů Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 13/12, který jednoznačně určil, že hraniční hodnoty, které jsou významné pro vznik trestní odpovědnosti, nemohou být určeny podzákonnou právní normou, která je vydána orgánem výkonné moci. Přestože trestní kolegium Nejvyššího soudu vydalo stanovisko, sp. zn. Tpjn 301/2013, kterým určil hraniční hodnoty „množství větší než malé“, stále v soudní praxi neexistuje konzistentní judikatura.

Právě zakotvení hraničních hodnot „větší množství než malé“ v Českém právním řádu je možné považovat jako jeden z důvodů, proč spotřeba mezi příležitostnými či „svátečními“ konzumenty drog neustále roste. Ustanovení upravující přechovávání drog pro vlastní potřebu nepředstavuje preventivní

ochranu před možným spácháním trestného činu. Jedním z důvodů proč v České republice je stále vzrůstající trend trestným činů spojených s drogami, je i lepší ekonomická dostupnost zakázaných látek.

Řešením výše zmiňovaného problému by mohlo být odstranění pojmu „větší množství než malé“, čímž by došlo ke zrušení legalizace držby a samotného užívání zakázaných látek, který pachatel u sebe přechovává pro vlastní potřebu. Zrušením hraničních hodnot množství zakázaných látek by se zvýšila rizikovost držby omamné a psychotropní látky a jakékoliv množství by představovalo vznik trestní odpovědnosti za drogové trestné činy.

S celkovým vývojem, který je na celém světě velice rychlý a pokročilý, se zde objevují nové látky, které jsou buď samy o sobě látkami omamnými či psychotropními, ale také se mohou stát prekurzorem či přípravkem takových látek. S tímto vývojem lze očekávat, že i ve věci protidrogové kriminality s tímto faktem bude pracováno, a v zájmu účinného boje budou přijaty nové právní předpisy, které budou mít celosvětovou působnost. V České právní úpravě by bylo možné upravit seznam návykových látek, které jsou v České republice zakázány. Tento systém by po vzoru jiných států mohl být rozšířen o nové látky, které v jiných státech jsou již látkami zakázanými. Jednou z takových látek by mohl být kratom (*Mitragyna speciosa*). Kratom je strom, a z jeho usušených listů se vyrábí prášek, který se nejčastěji přidává do nápojů. Účinky jsou podobné opiu a jsou způsobeny vysokým množstvím alkaloidů, které listy kratomu obsahují. V Českém systému není kratom zařazen na seznam zakázaných látek, avšak také není ani schválen jako výživový doplněk stravy. Proto tato látka může být v České republice kupována pouze jako sběratelský předmět. Popularita této látky celosvětově roste, a proto se dostala i do popředí v tuzemsku. Již v několika zemích je tato látka ilegální, jako je tomu tak například v sousedním Polsku, či Francii nebo Itálii.

Kromě aktualizace seznamu návykových látek by jako reakce na stále nově objevující se látky omamné či psychotropní, mohla být okolnost, která by umožňovala trestně postihnout pachatele, který se dopustil protiprávního jednání (nedovolené výroby, pěstování či jiné nakládání) s látkou, která není zařazena na seznam návykových látek, avšak taková látka je schopna negativně ovlivnit pachatelovu psychiku. Přijetím této možnosti by došlo k rozšíření, trestně stíhat

osobu, která se by dopouštěla neoprávněného nakládání s látkou, která není na seznamu zakázaných látek, avšak tato látka by mohla mít negativní dopad na psychiku člověka, a také by mohla vyvolat závislost na takové látce.

Závěr

Tato práce se zaměřuje na problematiku drogové kriminality a jeho odkazování na právní úpravy a to ať už na vnitrostátní nebo mezinárodní úrovni. Toto téma bylo zvoleno pro svou neustávající aktuálnost respektive z důvodu neustálého nárůstu drogových trestných činů.

První kapitola práce je obecně věnována rozboru a výkladu základních pojmů, které souvisejí s tématem této práce. Na úvod jsou deklarovány pojmy jako návyková látka, omamná nebo psychotropní látka, a další zákonem užívané pojmy v této problematice. Dále drogová kriminalita a to jak primární, tak sekundární. Tato část relativně podrobně rozebírá právní a jiné definice těchto pojmů a na datech z výroční zprávy příslušného úřadu vydávající tyto zprávy, poukazuje na přibývajícím počet uživatelů drog a s tím spojených drogových deliktů v rámci přechovávání, distribuce a podobné. Závěr této kapitoly je věnován pojmu latence, který s drogovou kriminalitou úzce souvisí, jelikož typický uživatel drog sám sebe mnohdy nechápe jako oběť trestního jednání, ba naopak distributora většinou zakrývá a chrání.

Druhá kapitola rozebírá základní dělení drog a přináší do práce zásadní charakteristiku vybraných drog a tím i určitou formu přehledu pro snazší pochopení témata práce.

Třetí kapitola se již systematicky zabývá právními pohledy jako takovými. Zřetel je v této části ovšem věnován na právní úpravy obsažené v mezinárodních úmluvách a to na úmluvy OSN a na také právní předpisy Evropské unie. Právní úpravy OSN vychází zejména ze tří mnohostranných úmluv – Jednotná Úmluva OSN o omamných látkách z roku 1961, Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.

Čtvrtá kapitola, tedy právní úprava de lege lata v České republice, už se plně soustředí na aktuální vnitrostátní právní úpravu. Zde jsou podrobně rozebrány trestné činy § 283 - Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a § 284 - Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu trestního zákoníku. Tyto trestné činy jsou rozebrány co do skutkové

podstaty těchto trestných činů. Jedná se o objekt, subjekt, objektivní a subjektivní stránku.

Vzhledem k tomu, že objektivní stránka trestného činu § 284 trestního zákoníku obsahuje pojem „větší množství než malé“, které v právní úpravě vyšlo určitým vývojem, je kapitola pátá věnována právě tomuto pojmu. V této kapitole je rozebrán vývoj judikatury, které se týká otázky „větší množství než malé“, a to především nálezem Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12, který byl vydán dne 23. 6. 2013, a po jeho účinnosti došlo k částečnému zrušení ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku. Druhá část této kapitoly se týká také velice důležitého aktu vyplývajících z aplikační praxe soudů. Jedná se o stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. Tpjn 301/2013 ze dne 13. 3. 2014.

Trestný čin § 283 trestního zákoníku obsahuje několik přitěžujících okolností, které podmiňují vyšší trestní sazbu za spáchání trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Proto šestá kapitola rozebírá kvalifikovaný skutek trestného činu. Za tento čin může být pachatel potrestán, pokud trestný čin spáchá opakovaně, nebo jako člen organizované skupiny a v neposlední řadě v určitém rozsahu. Jednotlivé okolnosti, podmiňující vyšší trestní sazbu jsou v této kapitole nastíněny.

Důvodem, proč se sedmá kapitola této práce zabývá komparací právní úpravy právě se Slovenskou republikou, je několik. Slovenská republika je naším nejbližším sousedem, a také ji pojí s Českou republikou dlouholetá společná historie. Po rozpadu Československé republiky si obě země převzaly trestně právní úpravu, která byla platná pro Československo, a proto trestní úprava obou států byla totožná. S postupem času se však právní úprava drogových trestných činů začala mírně lišit, avšak v mnoha ohledech je právní úprava drogových trestných činů stále podobná.

Je patrné, že česká legislativa týkající se drogových trestných činů ještě souběžně s mezinárodními úmluvami tvoří poměrně komplikovanou strukturu, která ani tak bohužel nedokáže pokrýt veškerou trestnou činnost nebo obsáhnout látky, které jsou pro lidstvo škodlivé. Z tohoto důvodu je závěrečnou částí práce právní úprava *de lege ferenda* v České republice, která se zaměřuje zejména tzv. „nulovou toleranci“, která v českém právním řádu není upravena, avšak právě

zavedením „nulové tolerance“ by došlo k posílení prevence před drogovými trestnými činy.

Resumé

This thesis deals with problems of drug crime and its referring to legislations whether at the national or international level. This theme was chosen for its permanent lasting topicality especially due to the permanent increase of drug crimes.

The first chapter of this thesis is in general focused on the analyses and interpretation of basic terms which are connected to the main theme. In the introduction terms such as addictive, narcotic, or psychotropic substances and other terms used by the law in this issue are declared. Furthermore, drug crime both primary and secondary. This part analyzes the legal and other definitions of these terms and on data from the annual report corresponding department publishing these reports, points at an increasing number of drug users and with that connected drug delicts connected with holding, distribution, and others. The conclusion of this chapter is dedicated to the term latency, which is closely linked with a drug crime because a typical drug user does not think of himself as a victim of delinquency, on the contrary, he covers and protects drug distributors.

The second chapter is focused on elementary drug division and brings to the thesis important characteristics of chosen drugs and with that certain form of overview for an easier way how to understand the theme of this thesis.

The third chapter systematically deals with legal perspectives. This part considers also legislation included in international convections specifically in United Nations Convections and in the legislation of the European Union. UN legislation is based on three multilateral agreements – Single Convention on Narcotic Substances from 1961, Convection on Psychotropic Substances from 1971, and Single Convention against Illicit Traffic with Narcotic Drugs and Psychotropic Substances from 1988.

The fourth chapter, legislation *de lege lata* in the Czech Republic, concentrates on current national legislation. Here are in detail discussed crimes § 283 – Illicit manufacture and other handling of narcotic and psychotropic substances and poisons and § 284 – Storing narcotic and psychotropic substances and poison of the Criminal Code. These crimes and their facts are discussed. It is a matter of subject, object, subjective, and objective side.

Considering that the objective aspect of the criminal offense of Section 284 of the Criminal Code involves the term “bigger amount than small”, which has undergone certain development in the legislation, the fifth chapter is focused on this term. This chapter discusses the development of the case law, which concerns the question “bigger amount than small”, especially the finding of the Constitutional Court of the Czech Republic sp. zn. Pl. ÚS 13/12, which was issued 23. 6. 2013 and after its efficiency the provisions of Section 289 paragraph 2 was partially repealed. The second part of this chapter also concerns a very important legal act resulting from the application practice of courts. This is an attitude of the Criminal Chamber of the Supreme Court of the Czech Republic sp. zn. Tpjn 301/2013 of 13. 3. 2014.

The crime of Section 283 of the Criminal Code includes many aggravating circumstances that condition a higher penalty rate for committing a crime such as Illicit manufacture and other handling of narcotic and psychotropic substances and poisons. That is why the sixth chapter deals with the qualified act of crime. For committing this crime can the perpetrator be punished if he commits the crime repeatedly, or as a member of an organized group, and last, but not least in a particular range. In this chapter are described individual circumstances conditioning a higher penalty rate.

There are several reasons why the seventh chapter of this thesis deals with comparing the legislation with the Slovak Republic. The Slovak Republic is our closest neighbor and is historically connected with the Czech Republic. After the disintegration of Czechoslovakia, both countries adopted criminal law which was valid in Czechoslovakia and that is why the criminal law of both countries was identical. The legislation of drug crimes started to look slightly different over time, but in many aspects is still similar.

It is clear, that Czech legislation on drug crimes together with international convections forms a relatively complicated structure, which unfortunately cannot cover all criminal activity or include substances that are harmful to humanity. For this reason, the final part of the thesis is the *de lege feranda* legislation in the Czech Republic, which focuses especially on the so-called “zero tolerance” which is not regulated in the Czech legal system. But just the introduction of “zero tolerance” would strengthen drug crime prevention.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Obrázek č. 3

Obrázek č. 4

Seznam použité literatury

Literatura

CHMELÍK, Jan. Trestní právo hmotné - zvláštní část: s aplikačními příklady. Praha: Linde, 2010. ISBN isbn978-80-7201-820-8.

JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. Vyd. 2. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN isbn978-80-87212-49-3

MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2020. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019 [Annual Report on Drug Situation in the Czech Republic in 2019] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky

NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Možnosti trestní justice v protidrogové politice II.: (empirická část). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-072-4.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-101-1

ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN isbn978-80-7400-428-5

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela; KORDÍK, Marek. Drogové trestné činy ve Slovenské republice se zaměřením na posuzování přechovávání drog pro vlastní potřebu. Trestněprávní revue č. 3/2017

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 228/2005 Sb., o kontrole obchodu s výrobky, jejichž držení se v České republice omezuje z bezpečnostních důvodů, a o změně některých zákonů

Zákon č. 62/2000 Sb., o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení a o změně některých zákonů

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

Vyhláška č. 47/1965 Sb., o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

Vyhláška č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách

Sdělení č. 462/1991 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog

Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2103 ze dne 15. listopadu 2017, kterou se mění rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV s cílem zahrnout do definice drogy nové psychoaktivní látky a zrušuje rozhodnutí Rady 2005/387/SVV

Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2017/2170 ze dne 15. listopadu 2017 o podrobení N-fenyl-N-[1-(2-fenylethyl)piperidin-4-yl]furan-2-karboxamid (furanylfentanylu) kontrolním opatřením

Rozhodnutí Rady 2005/387/JVV ze dne 10. května 2005 o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek

Nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 13/12 ze dne 23. 7. 2013, který je publikován ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 3 Tdo 705/2005

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, popř. dále jen R 15/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006, uveřejněné pod číslem 18/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2012, sp. zn. 6 Tdo 323/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 6 Tdo 1460/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 8 Tdo 237/2010, uveřejněné pod číslem 22/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2010, sp. zn. 8 Tdo 940/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 504/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1229/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 5 Tdo 418/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2012, sp. zn. 6 Tdo 894/2012, uveřejněné pod číslem 75/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2 Tdo 56/2014

Internetové zdroje

Home - drogy-info.cz. Home - drogy-info.cz [online]. Copyright © 2015 [cit. 11.03.2021]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/>

Úvodní stránka | Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 11. 03.2021]. Dostupné z:
<https://www.vlada.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/koordinace/Zaostreno-200504.pdf>